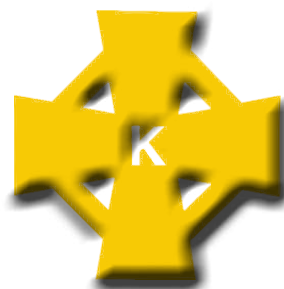


LEKMAN i KYRKAN

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund

1
2017



Gustave Doré

***” Jag är Herrens tjänarinna.
Må det ske med mig som du har sagt.”***

Lukas 1:26-38

Ansvarig utgivare

Anders Nordberg
Nygårdsvägen 32
554 74 Jönköping
cagnordberg@hotmail.com

Redaktionskommitté

Beryll Grandell
Karlfeildtsgatan 8
632 27 Eskilstuna
016-51 60 73
beryll@telia.com

Medlemskap

Juhani Ahonen
Rådhusgatan 81
831 45 Östersund
063-12 30 30
070-557 82 41
juhani.ahonen@gmail.com

Förbundsbutik

Gert Råvik, Planteringsvägen 102c,
252 31 Helsingborg.
0730-355689
gertravik@hotmail.com

Berit Olsson, Rausvägen 57,
255 92 Helsingborg
042-293933

Förbundets plusgiro

Medlemsavgifter o gåvor
Pg 50 27 87 - 5

**Medlems- och lokalavdelnings-
registrering – Prenumeration**

Allan Forsberg
Kimröksgatan 5
296 35 Åhus
044-240527
lekmanna@hotmail.com

Tryck: LH Tryck, Box 224
523 25 Ulricehamn

Hemsidan

www.lekmanikyrkan.se

Presstopp

Nr 2 senast den 8 maj 2017
Nr 3 senast den 21 augusti 2017

UPPHOVSRÄTTSSKYDD

Allt material, texter och bilder, som
publiceras i "Lekman i Kyrkan" och
på hemsidan www.lekmanikyrkan.se
är upphovsrättsskyddat.

Användning får ske endast
med Svenska Kyrkans
Lekmannaförbunds tillåtelse.

Redaktionen

Förlåtelse

av Nathan Söderblom



Det är lätt att säga det sköna ordet *förlåtelse*. Men det är svårt att följa det. Klingar ordet för dina öron vekt och svagt, då har du ingen föreställning om, vad förlåtelse betyder. Ingen seger kräver högre kvinnomod och mannamod än förlåtelse. Vi underskattar lätt svårigheten att förlåta. Det är ingen konst att mana till förlåtelse för den som inte själv upplevt grymma lidanden och sårats ända in i hjärtats finaste organ.

JESUS FORDRAR MYCKET

Inte inom något annat område fordrar han något svårare än i fråga om *förlåtelse*. Om vi uppmärksamtlar läsare evangelierna, ska vi finna att, jämte domen över osanning och skrymteri, ingenting så ofta återkommer i Jesu mun som domen över hjärtats hårdhet och maning till barmhärtighet och förlåtelse. Det är lätt att förlåta för den som inte lider av den begångna oförrätten. Men förlåtelse är alltid ett för stort ord att ta i munnen för den som inte känt hjärtats sveda. Det är svårt att förlåta, när kinden svider.

EN VÄN HÖRDE i sin ungdom en bondhustru i Helsingland berätta. Hon närmade sig då åttioårsåldern. Det hon berättade, hade skett i hennes ungdom, då hon under endast något år varit förenad i äktenskap med sin make, en ung, präktig lantbrukare. Han kom in en dag till staden och fick då höra att hans hustru givit sig iväg med ett ansenligt följe till Amerika. Man hade sagt henne, att det var Guds vilja, och för Guds vilja måste alla naturliga band vika. Förvillad, hade hon liksom andra lämnat hemmet utan att underrätta sina närmaste. Den unge lantbrukaren gav sig inte en tid att resa hem några mil och byta kläder utan lånade på

sitt goda namn pengar av handlaren och åkte genom natt och dag med gästgivarreskjuts till huvudstaden, dit följet hade begett sig med båt för att därifrån fortsätta resan med en annan ångare.

Han fann den han sökte, gick fram till henne, där hon stod med de andra, och frågade henne: "Brita, vill du följa med hem?" Hon svarade ja, och de reste hem tillsammans. När hustrun vid hög ålderdom omtalade detta smärtsamma ungdomsminne för min vän och kamrat, så hade hon levat ett långt och lyckligt liv med sin make. Hon slutade berättelsen med orden: "ja, han sade bara till mig: Vill du följa med hem? Sedan har han aldrig sagt ett ord om saken." Sådant kallas förlåtelse, en bragd, ett stordåd i själarnas rike.

FÖRLÅTELSEN KAN ALDRIG utföras en gång för alla. Hur uppriktig den än är, så finns ändå kvar i hjärtat ett sår, som inte är ärrat, och som lätt bringas att svida och blöda igen vid minsta anledning. Oförrätten planterar i hjärtats mark en bitterhetens rot, som förlåtelsen inte genast förmår avlägsna, om den också skär ned det som spirar upp av bitterheten. Denna rot skjuter lätt nya skott. De har en förunderlig förmåga att växa.

Således är förlåtelsen ett kärlekens arbete, som räcker varje dag hela livet igenom, och som vi måste utföra för varandra, allesammans. En var behöver förlåtelse. En var är skyldig sin nästa förlåtelse.

Nathan Söderblom

Var barmhärtiga, så som er fader är barmhärtig

En laglörd som ville sätta honom på prov reste sig och sade: "Mästare, vad skall jag göra för att vinna evigt liv?" Jesus sade: "Vad står det i lagen? Hur lyder orden?" Han svarade: "Du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta och med hela din själ och med hela din kraft och med hela ditt förstånd, och din nästa som dig själv." Jesus sade: "Det är rätt. Gör det, så får du leva." För att visa att han var rättfärdig sade mannen till Jesus: "Och vem är min nästa?" På den frågan svarade Jesus: "En man var på väg från Jerusalem ner till Jeriko och blev överfallen av rövare. De slet av honom kläderna och misshandlade honom, och sedan försvann de och lät honom ligga där halvdöd. En präst råkade komma samma väg, och när han såg mannen vek han åt sidan och gick förbi. På samma sätt med en levit som kom till platsen; när han såg honom vek han åt sidan och gick förbi. Men en samarier som var på resa kom och fick se honom ligga där, och han fylldes av medlidande. Han gick fram och hällde olja och vin på såren och förband dem. Sedan lyfte han upp honom på sin åsna, förde honom till ett värdshus och skötte om honom. Nästa dag tog han fram två denarer och gav åt värden och sade: 'Sköt om honom, och kostar det mer skall jag betala dig på återvägen.' Vilken av dessa tre tycker du var den överfallne mannens nästa?" Han svarade: "Den som visade honom barmhärtighet." Då sade Jesus: "Gå du och gör som han!" Luk 10:30

Perspektiv på barmhärtighet

Liknelsen om den barmhärtige samariern har flera perspektiv. Det första som slår oss är budskapet: Gå inte förbi! Hjälp din medmänniska när du kan. Jag tror att det

finns nerlagt i oss alla att vi gärna vill finnas till för andra och göra gott. Tyvärr är det ofta nåt som hindrar oss – bekvämlighet, osäkerhet och rädsla. Vi vet inte vad det innebär, hur mycket vi måste offra av tid och engagemang. När vi ibland vågar trotsa bekvämligheten och rädslan förmedlar vi hopp och växer som människor. Många gånger går vi förbi, hinner inte, orkar inte, vill inte se. Prästen och leviten i berättelsen kan vara du och jag, och vårt dåliga samvete gnager. Vi får inget veta om omständigheterna kring prästen och leviten, Jesus säger bara att de gick förbi, den här gången. Han säger inga fördömande ord, men han lyfter det goda exemplet. Prästen och leviten lär få fler chanser.

Det handlar också om attityder, om hur vi ser på varandra. Judar såg ner på samarier. Det var ett folkslag som de inte ville ha något att göra med. Jesus har en stor poäng när han låter den i normalfallet överlägsne juden få hjälp av en samarier. Om han berättat liknelsen idag i Sverige hade den kanske handlat om den barmhärtige syriern som hjälper en rasist. Ett annat perspektiv är den slagne mannens. Att ta emot hjälp när det behövs, att kunna erkänna svaghet, att låta sig omslutas av andras omsorger. Det kan vara nog så svårt. Men livsviktigt!

Ett sårat köksbord

En dag bestämde vi oss för att det var hög tid att köpa ett nytt köksbord. Färden gick till IKEA och där hittade vi ett stort fint köksbord i furu som skulle passa oss perfekt, sagt och gjort vi köpte det fina köksbordet, kul med nytt och fräscht i köket.

Det dröjde inte länge förrän vår ena dotter satt och fyllde i bokstäver och

skrev sitt eget namn, givetvis på papper men med ett tryck som skulle fått en myntpräglingsmaskin att framstå som en smekning. Dotterns namn finns sedan dess att läsa i de djupa skårorna i bordet. Sonen har också bidragit till patineringen av det nya fina köksbordet genom att hålla superlim lite här och där och genom att använda bordet som arbetsbänk med diverse trubbiga och vassa verktyg. Både min fru och jag har vid några tillfällen tappat saker och ting på det fina bordet vilket resulterat i en del repor och jack.

Bordet finns kvar än i dag i vårt kök, vi visade barmhärtighet och förlät både våra barn och oss själva. Visst är det tråkigt och man blir ledsen att bordet inte är lika fint som det var när vi kom hem med det. På något sätt är det likadant med livet också. Från början är vi släta, utan repor och skavanker, skapade i kärlek, skapade till Guds avbild. Men sen går livet vidare och vi möter folk i vår väg som kanske både medvetet och omedvetet skapar revor eller djupa hack i det som från början var slätt och oprövat. Kanske bidrar vi själva till de djupaste hacken och revorna i vårt eget köksbord.

Vad enkelt det vore om vi i detta fall också hade haft en trestegsmanual att förhålla oss till som i exemplet ovan. Tyvärr är ju vårt inre liv inte lika enkelt. Men om vi börjar med att visa barmhärtighet mot oss själva och våra närmaste genom förlåtelse så är inte steget nämnvärt långt till att vi också mäktar med att visa barmhärtighet mot våra medmänniskor.

Visa barmhärtighet mot ofrivilliga pilgrimer som är på flykt från sitt hemland på grund av krig eller systematisk förföljelse på grund av sin Kristna tro, visa

barmhärtighet gentemot de hemlösa och utstötta i vårt samhälle och visa barmhärtighet mot de som står oss emot.

Vi behöver alla vara litet mer barmhärtiga, inte tala illa om andra, inte döma, inte kritisera och vara avundsjuka. Vi måste förlåta, vara barmhärtiga, leva vårt liv i kärlek. Glöm inte att barmhärtighet är en gåva. Det är en omöjlighet att vi som människor kan bli fullkomliga så som vår Fader, men vi kan ha honom som förebild i vår strävan att visa barmhärtighet.

”UBI CARITAS, ET AMOR DEUS IBI EST”

Där barmhärtighet och kärlek bor, där är också Gud.



*Roger Karlsson, Ordförande
i Lekmannaförbundet i Uppsala stift*

Martin Luther Böner

MORGON

I Faderns, Sonens och den helige Andes namn, amen.

Jag tackar dig, min himmelske Fader, genom Jesus Kristus, din älskade son, för att du denna natt har bevarat mig för allt ont och farligt. Jag ber dig: Bevara mig i dag för synd och allt ont, så att alla mina gärningar och hela mitt liv behagar dig. Jag överlämnar mig med kropp och själ och allt i dina händer. Låt din helige ängel vara med mig, så att djävulen inte får någon makt över mig.

Amen.

AFTON

I Faderns, Sonens och den helige Andes namn, amen.

Jag tackar dig, min himmelske Fader, genom Jesus Kristus, din älskade son, för att du i nåd har bevarat mig denna dag. Jag ber dig: Förlåt mig alla synder som jag har gjort mot dig, och bevara mig denna natt i din nåd. Jag överlämnar mig med kropp och själ och allt i dina händer. Låt din helige ängel vara med mig så att djävulen inte får någon makt över mig.

Amen.

FÖRE MATEN

Allas ögon väntar på dig, du ger dem deras mat i rätt tid.

Du öppnar din hand och mättar allt levande med nåd.

Amen.

Käre Herre, vår himmelske Fader, välsigna oss och dessa gåvor som du så frikostigt ger oss, genom Jesus Kristus vår Herre.

Amen.

EFTER MATEN

Tacka Herren, ty han är god, ty hans nåd varar i evighet.

Amen.

Käre Herre, himmelske Fader, vi tackar dig för dina gåvor, genom Jesus, Kristus, vår Herre.

Amen.



RIKSMÖTE MITT

går av stapeln i Vårdnäs i Linköpings stift

med start den 21 oktober kl. 10
och avslutning den 22 oktober kl. 15

Annons kommer i nästa nummer av
Lekman i Kyrkan nr 2-2017 och på
Lekmannaförbundets hemsida
www.lekmanikyrkan.se



BEBÅDELSEN

Achas, son till Ussia, var ny kung över Juda omkring 733 f.Kr. Achas trotsade Gud vilket ledde till att hans rike angreps från alla håll. När Achas vägrade ingå försvarsallians med Syrien (Israel – Syrien) mot Assyrien angrep Assyrien i stället Juda. Vid detta tillfälle sändes profeten **Jesaja** till Achas med budskap från Gud. Jesaja erbjöd Achas ett tecken på att Gud skulle bevara Juda och dess kungaätt. Med falsk ödmjukhet undanbad sig Achas en sådan ynnest – *"Jag vill inte sätta Herren på prov."* Då erbjöd Jesaja Achas ett annat tecken, genom följande uttalande: *"Lyssna nu Davids ätt! Är det inte nog att ni misstror människors förmåga? Skall ni också misstro min Guds förmåga? Då skall Herren själv ge er ett tecken: 'Den unga kvinnan är havande och skall föda en son, och hon skall ge honom namnet Immanu El. Gud med oss'. Grädde och honung skall han leva av när han har lärt sig förkasta det onda och välja det goda. Ty innan pojken har lärt sig att förkasta det onda och välja det goda, skall det land vars båda kungar du fasar för lämnas öde. Herren skall låta dig och ditt folk och din faders ätt drabbas av sådana tider som det inte har varit sedan Efraim lösgjorde sig från Juda – kungen av Assyrien."* (Jes 7:11-17). Denna profetia handlar om upprättelsen efter den kris som Herren framtvingat. Det är en utveckling av löftesord kring den räddade resten. En furste ska komma ur Davids ätt och regera med fred och rättvisa – för evigt! I Lukasevangeliet läser vi om en ung flicka i Nasaret som hette Maria och som fick ett budskap av Gud. *"I den sjätte månaden blev ängeln Gabriel sänd från Gud till en ung flicka i staden Nasaret i Galileen. Hon hade trolovats med en man från Davids*



Jungfru Marie Bebildelsekyrka byggd ovanpå tidigare kyrkor med första grundstenen 1906. Katolsk kyrka, ännu inte helt färdigställd.

släkt som hette Josef, och hennes namn var Maria. Ängeln kom till henne och sade: 'Var hälsad du högt benådade! Herren är med dig.' Hon blev förskräckt över hans ord och undrade vad denna hälsning skulle betyda. Då sade ängeln till Maria: 'Var inte rädd, Maria, du har funnit nåd hos Gud. Du skall bli havande och föda en son, och du skall ge honom namnet Jesus. Han skall bli stor och kallas den Högstes son. Herren Gud skall ge honom hans fader Davids tron, och han skall härskas över Jakobs hus för evigt, och hans välde skall aldrig ta slut.' Maria sade till ängeln: 'Hur skall detta ske? Jag har ju aldrig haft någon man.' Men ängeln svarade henne: 'Helig ande skall komma över dig, och den högstes kraft skall vila över dig. Därför skall barnet kallas heligt och Guds son. Elisabet, din släkting, väntar också en son, nu på sin ålderdom. Hon som sades vara ofruktbar är nu i sjätte månaden. Ty ingenting är omöjligt för Gud.' Maria sade: **'Jag är Herrens tjänarinna. Må det ske med mig som du har sagt.'** Och ängeln lämnade henne." (Luk 1:26-38)

Om Maria skriver Frances Fuller: Maria, en bondflicka i ett förtryckt land, var troligen i tonåren när hon blev mamma till Jesus. Hennes ord och uppträdande visar att hon var en ödmjuk och mogen flicka som kände Herrens vägar och sitt folks historia, ett föredöme i inre vishet och inre lugn. Bibelns berättelse om Maria framhäver hennes karaktärsdrag. När hon var bekymrad, bad hon i stillhet. När hon nu fått höra det omöjliga, ställde hon en praktisk fråga. När hon blev erbjuden ett under från Gud, trodde hon. När hon räcktes förödmjukelsen med ett otillå-



Verbum Carro Hic Factum EST - Här blev ordet kött.

tet havandeskap, betraktade hon Herren som helig, sig själv som tjänare och sa ja till hans vilja. Trots vad omgivningen skulle kunna tro, insåg hon ögonblickligen att hon hade blivit ärad. Hon erbjöds inte något tillfälle att tacka nej och hon beslutade att göra det som krävdes med glädje. Överväldigad skyndade hon i väg för att dela den glada nyheten med en som skulle förstå. När hon lyckönskades prisade hon Gud och såg bara sig själv som en del i den historiens ström där Gud gör stora ting. Att ha blivit utvald av Gud till stor ära kostade Maria stor påfrestning även förenad med viss sorg. Hennes man, Josef, hade bestämt sig för att skilja sig från henne. För att förhindra detta krävdes ytterligare ett besök av ängeln.

I Matteus evangelium läser vi följande: "Med Jesu Kristi födelse förhöll det sig så: hans mor, Maria, hade blivit trollovad med Josef, men innan de hade börjat leva tillsammans visade det sig att hon var havande genom Helig Ande. Hennes man Josef som var rättfärdig och inte ville dra vanära över henne, tänkte då skilja sig från henne i tysthet. Men när han hade beslutat sig för det uppenbarade sig Herrens ängel för honom i en dröm och sade: 'Josef, Davids son, var inte rädd för att föra hem Maria som hustru, ty barnet i henne har blivit till genom Helig Ande. Hon skall föda en son, och du skall ge honom namnet Jesus, ty han skall frälsa sitt folk från deras synder. Allt detta skedde för att det som Herren hade sagt genom profeten skulle uppfyllas – **Jungfrun skall bli havande och föda en son och man skall ge honom namnet Immanuel** - (det betyder: Gud med oss). När Josef vaknade gjorde han som Herrens ängel hade befallt och förde hem sin trolovade. Han rörde henne inte förrän hon hade fött en son. Och han gav honom namnet Jesus." Efter ca nio månader blev Josef och Maria tvingade att ge sig av söderut till Davids stad, Betlehem, där barnet Jesus, Messias, föddes i den allra enklaste omgivning, varken särskilt ren eller bekväm. I närmast föregående tidskrift nr 4-2016 har denna Jesu födelse belysts genom evangelisten Johannes berättelse i evangeliets första kapitel. **"Ordet blev människa"** (Ordet blev kött). Den plats där Maria befann sig då ängeln Gabriel kom med budskapet om att hon hade funnit nåd hos Gud och blivit utvald att föda Guds son är enligt traditionen utmärkt i Bebådelsekyrkans



Utgrävningar under och vid sidan om Bebådelsekyrkan.

markplan i Nasaret - en grotta och ett altare där följande text kan läsas: **Verbum Carro Hic Factum EST** med följande översättning: *Här blev ordet kött* (se bild fogad till denna artikel)

Om Maria och hennes härkomst säger traditionen att hennes föräldrar hette Anna och Joakim med rötter i Galileens största stad Sippori, eller Sepforis, norr om Nasaret. Denna stad intogs år 37 f.Kr. av Herodes och efter hans död ca år 4 f.Kr. styrdes staden av hans son Herodes Antipas. Herodes Antipas hade sitt residens i Sippori fram till dess han grundade den stad vid Genesarets västra strand som efter kejsaren i Rom (Tiberius 14-37 e. Kr.) kom att heta Tiberias. Befolkningen i Sippori valde att inte kämpa mot romarna och Sippori undgick därmed förstörelse. Romarna kallade staden för Diocæsarea "Zeus och Caesars stad" och staden blev snart ett välkänt lärosäte. Sanhedrin, det judiska rådet, hade sitt högkvarter här från 170 till år 200 och rabbi Yehuda HaNassi som sammanställde Mischna, tolkningar av den mosaiska lagen, bodde här.

I den del av Kolosserbrevet som utgör tredje årgångens episteltext nu under *Jungfru Marie Bebådelsedag* påminns



Jungfru Maria - Må det ske med mig som du har sagt!

de kristna i Kolossai och vi alla om att vi utan inskränkningar ska hålla oss till Kristus och inte hänge oss åt sådant som drar oss bort från Kristus. Med bebådelsen och inkarnationen – Gud blev människa – detta mäktiga verk – har vi mottagit *Sonen, den osynlige Gudens avbild, den förstfödde i hela skapelsen, ty i honom skapades allt i himlen och på jorden, synligt och osynligt, troner och herravälden, härskare och makter; allt är skapat genom honom och till honom. Han finns före allting, och allting hålls samman genom honom och till honom. Han finns före allting, och allting hålls samman i honom. Och han är huvudet för kroppen, för kyrkan, han som är begynnelsen, förstfödd från de döda till att överallt vara den främste, ty Gud beslöt att låta all fullhet bo i honom och att genom hans blod på korset stifta fred och försona allt med sig genom honom och till honom, allt på jorden och allt i himlen.*" (Kolosserbrevet 1:15-20)

Jungfru Marie bebådelsedag (*Annuntiatio Mariae*) är en årlig kristen högtid som firas nio månader före jul i syfte att högtidlighålla att jungfru Maria genom ärkeängeln Gabriel fick veta att hon var havande med Jesus. Jungfru Marie bebådelsedag firas den 25 mars i katolska kyrkan och de ortodoxa kyrkorna, med vissa undantag beroende på när påsken inträffar. I Svenska kyrkan firas dagen på den söndag som infaller den 22-28 mars, och temat är "*Guds mäktiga verk.*" År 1684 införde katolska kyrkan den traditionen att, när den 25 mars infaller i stilla veckan, firas Jungfru Marie bebådelsedag på lördagen före palmsöndagen eller på tredjedag påsk. Denna tradition fortlever även i de ortodoxa kyrkorna. Sedan 1953 firas Jungfru Marie bebådelsedag i Svenska kyrkan den söndag som infaller den 22-28 mars (som angetts ovan), dock såvida inte palmsöndagen infaller under denna period eller tidigare; då placeras Jungfru Marie bebådelsedag på söndagen före palmsöndagen.

Låt oss slutligen med kraft stämma in i Marias svar till ängeln Gabriel!

Vi är Dina tjänare, må det ske med oss som Du bestämmer!

Anders Nordberg
Förbundsordförande

JAG TROR

Tårarna i Dina ögon
visar oss vem Du är.
Du finns längst bortom stjärnor,
bakom vintergatan:
längst inne
i vår egen längtan efter Dig.



FRÅN FYRISÅN TILL STOCKHOLMS STRÖM

Då själv jag för min pensel
blir perspektivet fel.
Men ger jag den till Herren
blir bilden plötsligt hel.



FRÅN MOLL TILL DUR

Herre, Du grät en gång
över vår vilsna värld.
Säg, Har Du tårar kvar,
gråter Du också i dag?



JAG FÖLJER

Utgiven - DU:
Uppgiven - jag.
Två motsatser möts vid Ditt bord.

Louise Skytte
Lekmannakören i Västerleds
församling, Stockholms stift.

**Svenska kyrkans Lekmannaförbund i Härnösands stift
inbjuder till
Riksmöte Norr 12-14 maj 2017**



Vårsta Diakonigård

Fredag 12 maj

- 12.00 Incheckning
- 15.00 Fika
- 17.30 Middag
- 19.00 Underhållning dragspel och kåseri om Allan Edvall *David Wahlén*
- 20.30 Fika
- 21.30 Andakt *Anders Boström*

Lördag 13 maj

- 07.30 Frukost
- 09.30 Morgonbön *Anders Boström*
- 10.00 Vem var Luther
- 11.00 Kyrkan idag och i framtiden *Mats Berggren*
- 12.00 Lunch
- 13.30 Bibliskt vetenskapligt *Allan Emrén*
- 15.00 Lutherresan till Wittenberg
- 16.30 Vila och ombyte för festmiddag
- 17.30 Festmiddag med underhållning
- 21.00 Varför jag blev präst *Ulla-Britt Sundin*
- 21.30 Andakt *Ulla-Britt Sundin*

Söndag 14 maj

- 07.30 Frukost
- 08.30 Morgonbön *Ulla-Britt Sundin*
- 09.00 20 år som ordförande *Anders Nordberg*
- 10.00 Avgång till Domkyrkan
- 11.00 Gudstjänst
- 13.00 Lunch
- Tack och på återseende*

***Välkommen till en helg i kristendomens och gemenskapens tecken.
Medlemmar likväl som icke medlemmar hjärtligt välkomna!***

Anmälan

Riksmöte Norr

Vårsta Diakonigård 12-14 maj 2017

Fyll i blanketten (var god texta)
och sänd anmälan senast 9 april till
anmälan är bindande

Betalning oss tillhanda senast 14 april till PG 170999-7.

Juhani Ahonen
Rådhusgatan 81
831 45 Östersund
070-557 82 41

NAMN:.....

ADRESS:.....

POSTNUMMER:.....ORT.....

Telefonnummer:.....
där vi lättast kan nå dej/er

Priser:

Fre-Sön (12-14/5)

600:-/st

☐

Lördag (13-14/5)

400:-/st

☐

Logi:

Enkelrum

Dubbelrum

Natten mellan fre-lör 12/5

554:-

☐

786:-

☐

Natten mellan lör-sön 13/5

554:-

☐

786:-

☐

Övrig information

Önskemål om specialkost:.....(OBS! ev extrakostnad)



SVENSKA KYRKANS LEKMANNAFÖRBUND

Sommarmöte 2017

på Hjo folkhögskola 4-6 augusti

Tema: Men jag skall leda dem där de går bedjande fram

Medverkande: Carl-Erik Sahlberg, Anders Reinholdsson m fl



Effektiv bön

"Bön ligger verkligen i djupet av det kristna livet. Effektiv bön är alltså ett mycket angeläget ämne. Därför vill jag ödmjukt dela några erfarenheter av bön. Jag arbetade i 25 år i S:ta Clara i Stockholm bland utsatta människor. Det var diakoni och andlig handling. Att uppmuntra människor till bön och hur man kan få uppleva bönesvar är också diakoni."

Hur ska man be?

- Om Luthers syn på bönen

Under sin tid som munk vande sig Luther vid en bönetradition som förenar kristna bekännare i alla tider och där Bibelns egna texter får ligga till grund för en bön som är allmängiltig och personlig på samma gång. De texter som Luther särskilt lyfte fram var sådana som redan i fornkyrkan hade använts i undervisning av olika slag.

Bönen som Jesus lärde oss

Om bönen's innebörd och hur man kan tolka Herrens bön – Fader vår.

Frågor om programmet besvaras av Anders Åström, tfn 070-595 28 08
Mail: astrom.anders@gmail.com



i samarbete med

sensus

En eftermiddag som gjorde skillnad



För tredje året i rad arrangerade Helsingborg-Raus lekmanakår en eftermiddagssamling, lördagen den 8 oktober 2016, till förmån för Abrigo Rainha Silvia, Rio de Janeiro, Brasilien.

Eftermiddagssamlingen började i församlingsgården med kafferep. Borden var vackert dukade med gamla broderade dukar och med mockakoppar, dekorerade med varierande motiv vilka också utgjorde ljuslyktor. Kårens medlemmar hade bakat kaffebröd och kåren bjöd rikligt på vetebullar, mjuka kakor och utsökt goda småkakor.

Utöver ett 25-tal deltagare gästades samlingen av Kalle Larsson, insamlingsansvarig på Abrigo. Kalle berättade om Abrigos verksamhet, vilket uppskattades mycket. Lotterier med många vinster var populära inslag. Gemenska-



Kalle Larsson.

pen avslutades med en musikgudstjänst i kyrkan, som praktiskt nog finns i samma byggnad som församlingsgården. I kyrkan fick deltagarna lyssna till och sjunga med i många kända och älskade väckelse- och läsarsånger.

Tack vare stor generositet hos besökarna blev insamlingsresultatet bättre än något resultat tidigare år. För detta och för kunskap om att insamlade medel gör stor nytta hos Abrigo uttryckte kåren stor tacksamhet.

Text: Magnus Wittgren
Foto: Sven Wittgren och
Abrigo Rainha Silvia

Om Abrigo Rainha Silvia

Abrigo är ett hem för hemlösa gravida kvinnor och grundades år 1989 på initiativ av svenskar i Rio de Janeiro, med stöd från Svenska kyrkan. Det långsiktiga målet är att genom studier, stöd och vägledning ge ensamstående mammor en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden och därigenom bli självförsörjande och integrerade i samhället. Det är Abrigos övertygelse och erfarenhet att de därigenom också kommer att bli bra mammor för sina barn.

Genom samtal och stöd får kvinnorna möjligheter att bearbeta sitt förflutna och bryta mönster av våld och aggression. Abrigo vill stödja kvinnor att bryta upp från destruktiva relationer, likgiltighet inför okunnighet och fattigdom, acceptans av våld och övergrepp. Det praktiska arbetet på Abrigo delas mellan kvinnorna. Samtliga kvinnor erbjuds undervisning från alfabetisering till gymnasienivå samt yrkesförberedande kurser. Abrigo omfattar, förutom ett härbärge för 20 kvinnor och deras barn även:

- En gynekologklinik, öppen för såväl de kvinnor som bor på Abrigo som för kvinnor från omkringliggande kåkstäder. Varje år genomförs ca 2000 konsultationer.
- En förskola med 32 platser där ensamstående föräldrar kan lämna sina barn under dagtid för att ha möjlighet att jobba och försörja sin familj.
- En tandläkarklinik med 300 besök per år.
- Ett familjerådgivningscenter
- Ett utbildningscenter med bibliotek och datasal. Kvinnor såväl från Abrigo som från kommunens fattigaste delar erbjuds kurser, bl. a. i IT och engelska.
- En kyrka som erbjuder gudstjänster, samtal och dop för dem som så önskar. Här samlas många människor från områdena i närheten av Abrigo, framförallt de som av olika anledningar inte känner sig välkomna i andra kyrkor.

Ordförande i stiftelsen är Sveriges ambassadör i Brasilien och HM Drottning Silvia är hedersordförande, stiftelsen bär även hennes namn.

Läs gärna mer om verksamheten och hur du kan hjälpa på www.abrigo.se



JUBILEUM

100 år

Svenska Kyrkans Lekmannaförbund
fyller 100 år måndagen den 22 oktober 2018

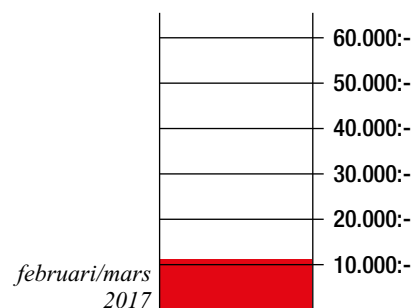
För att finansiera Lekmannaförbundets 100-års jubileum som firas under sommaren 2018 behöver förbundet omgående ekonomiskt stöd / ekonomisk hjälp. Lekmannaförbundet vänder därför om en penninggåva som oaktat beloppsstorlek kan överföras till Lekmannaförbundets plusgiro **50 27 87 – 5**.

Anteckna **"jubileumsfond"** i det utrymme som finns för meddelande till gåvomottagaren. Upplysning om fondens tillgångar lämnas löpande i varje nummer av Lekman i Kyrkan fram till jubileet 2018. Inkomster och utgifter knutna till jubileet kommer också att redovisas löpande. Svenska kyrkans Lekmannaförbund främjar varje människas engagemang och ansvarstagande att på frivillig grund tjäna vår Svenska kyrka i samtliga kyrkans uppgifter samt främjar kristen gemenskap och fördjupning av kunskapen om kristen tro och kyrkans liv (tradition)! Herre, låt förbundets 100-årsjubileum genom dessa gåvor bli till välsignelse och glädje för Ditt rike!

I tacksamhet!

Anders Nordberg, Förbundsordförande

Medlemmar, lokalavdelningar (kårer) och stiftsförbund har under de två första månaderna 2017 till jubileumsfonden lämnat gåvor till ett sammanlagt värde av ca 10 000 kr. Stort tack för dessa gåvor! I tacksamhet tar förbundet på samma sätt emot ekonomiskt stöd under kommande månader och lämnar åter en lägesrapport om fondens storlek vid tidpunkten för publiceringen av nästkommande tidskrift nr 2-2017.



SVENSKA KYRKANS LEKMANNAFÖRBUND

100 år den 22 oktober 2018

Del II

Kyrkobröderna, Svenska Kyrkans lekmannaförbund bildas

För att nu och senare undvika att stöta sig med kyrkan hade *Carl Alm* och hans medarbetare i Svenska kyrkans lekmannaförbund planerat ett möte med ärkebiskop *Nathan Söderblom* (1866-1931). Mötet blev snart verklighet och ärkebiskopen visade initialt stort intresse för förbundets verksamhet med önskemål om att ge flera råd. Ett av dessa råd var att förbundet borde byta namn till det manligt kodade namnet *Kyrkoarmén*, efter brittiska *Church Army*. I samband med detta möte utlovade ärkebiskopen på Lekmannaförbundets begäran att hålla ett föredrag i Engelbrektskyrkan den 29 september 1918. Till föredraget tog förbundets styrelse vid en sammankomst den 12 augusti beslutet att bjuda in både kvinnor och män, men fokus skulle ligga på "att få mötet besökt af män".

Ärkebiskopen lystrade däremot inte bara till förespråkarna utan tog även del av oppositionens åsikter och tankar. *Oscar Mannström*, som kom att bli en av de första kyrkobröderna, höjde ett varningens finger. Han var övertygad om att förbundet stred för en god sak, men att det saknade förutsättningar att fullfölja sina planer. Det var måhända med denna varning i beaktande som *ärkebiskopen* i ett brev till *Carl Alm* skrev att det planerade föredraget måste skjutas upp på grund

av oklarheter i förbundets stadgar, vilka måste diskuteras vidare. Ärkebiskopen ville t.ex. att predikan inte skulle tillhöra lekmannaorganisationens främsta uppgift, utan att även andra uppgifter som skulle kunna delas av lekmän skulle prioriteras minst lika högt. I brevet till *Carl Alm* föreslog ärkebiskopen att *berörda parter skulle samlas för att diskutera förbundets framtid, ett möte som hölls i S:ta Claras kyrkorådssal den 10 oktober 1918*. Detta möte förberedde *ärkebiskopen* med ett möte i ärkebiskopsgården 30 september, där han tillsammans med bland *andra Manfred Björkquist, Oscar Mannström, Axel Lutteman och Torsten Bohlin* (1889-1950) diskuterade vilka uppgifter lekmannaförbundet skulle ha.

Den verksamhet som förespråkades var:

- arbete i den kyrkliga scout- och ungdomsrörelsen
- arbete i barna- och fattigvårdens tjänst av personlig natur
- arbete i kommunala nämnder och liknande uppgifter till det kristliga kärleksbudets kraftiga hävdande
- representantskap i nykterhets-, föreläsnings-, freds-, idrotts- och fosterländska föreningar till hävdande av kristliga synpunkter
- ombudskap för bevakande av de krist-



Klara kyrka, Stockholm.

liga intressena i pressen, bokspridning, studiecirkelverksamhet o.s.v.

De uppgifter som föreslogs var *utåtriktade*. Den *väsentliga uppgiften* kunde delas upp i *två delar*, dels en inre uppgift nämligen kristlig brödragemenskap till det inre livets växt och mognad, dels flera yttre uppgifter i form av arbete för

religiös väckelseverksamhet, utövad av kyrkliga lekmän, arbete för den yttre missionen och för Sigtunastiftelsen.

Lekmannapredikan fick inte något utrymme bland förslagen ovan, helt i linje med ärkebiskop Söderbloms brev till Carl Alm. Vad gäller *manlighet i den kristna diskursen* så blev inriktningen den att männen skulle vara aktiva i offentligheten med sysslor som ansågs vara traditionellt manliga. Genom att placera kristendomen i den offentliga sfären – i politiken, i tidningarna och i idrotten, gjordes aktiva försök till remaskulinisering. Vid arbetet förespråkades också ett aktivt arbete för Sigtunastiftelsen och planen att förflytta arbetets centrum från Stockholm hade satts i rullning. Stiftelsen hade sina rötter i unglyrkörörelsen och kan ses som Svenska kyrkans svar på det moderna samhällets utmaningar. Genom att föra dialoger skulle stiftelsen verka för vad Björkquist kallade en ny kristen enhetskultur – sekulariseringen skulle bekämpas, annars skulle hela kulturen och det västerländska samhället upplösas. Sigtunastiftelsen var med andra ord ett tydligt exempel på vad Hartmut Lehmann kallade kyrklig mobilisering.

Den 10 oktober 1918 uppgick Stockholms- respektive Uppsalalägre i en enhetlig samförstånds-kommitté med ärkebiskop Söderblom som ordförande och med tre ledamöter från varje stad. Förutom Carl Alm representerades Stockholm av köpmannen Detlof Westrell (1883-1955) och postmästaren P.J. Krafft (1861-1931) medan Uppsala hade tre uppenbara namn i Manfred Björkquist, Torsten Bohlin och Oscar Mannström.

De frågor som denna kommitté diskuterade ger en fingervisning om den mångfald som fanns inom förbundet redan då förbundet bildades. Vi finner såväl hög- som lågkyrkliga idéer när kommittén uttalade:

- Kyrkans plikt är framför allt att tänka på dem som inte nås av de frikyrkliga
- Hos menige man finns ett behov av upplysning om högmäsoordningens innebörd
- Det finns önskemål om en institution för utbildande av lekmannapredikanter
- Det finns ett behov av att propagera för

större pietet ifråga om kyrkliga ting, låt vara utvärtes sådana

- Det finns behov av kortare predikningar och rikare liturgi
- Det finns behov av samarbete med och anknytning till den frikyrkliga rörelsen
- Det finns behov av klarsyn kring nödvändigheten av universellt samarbete
- Det finns behov av mer praktiska inslag i prästernas utbildning o.s.v.

Nästa möte skedde den dag som kallas för **Kyrkobrödernas födelsedag – den 22 oktober 1918**. Närvarande i ärkebiskopsgården denna höstdag var, förutom ärkebiskop Nathan Söderblom, Carl Alm, P.J. Krafft, Detlof Westrell och bokbindaren David Hultström (1877-1954) från Stockholmslägret samt Manfred Björkquist, Torsten Bohlin och Oscar Mannström från Uppsala-Sigtuna. Till att börja med togs en gemensam *interimsstadga* fram, baserad på lekmanaförbundets tidigare stadgar respektive grunderna för lekmanarbetet som lagts fram vid mötet i Uppsala den 30 september. Efter framtagandet av en gemensam *interimsstadga* var tidpunkten inne att namnge den nya gemenskapen. Diskussioner fördes inledningsvis kring begreppet *Sigtunabröderna*, men det slutliga namnet blev *Kyrkobröderna*, Svenska kyrkans lekmanaförbund. En *interimsstyrelse* utsågs med nämnda Uppsalatrio som ledamöter under ärkebiskop Nathan Söderblom som förbundsordförande. *Interimsstadgarna* fastslogs och beslutades gälla fram till dess ett första generalkonvent (rikskonvent) kunde hållas. Mötet avslutades med bön under ledning av ärkebiskop Söderblom, varpå de närvarande fattade varandras händer bildande en sluten kedja till sinnebild av det brödraskap som den upprättade organisationen avsågs utgöra. Bara en knapp månad senare, den 15 november, uppgick *Lekmanaförbundet* i *Kyrkobröderna*, Svenska kyrkans lekmanaförbund och tillsattes Carl Alm, David Hultström och Thure Israelsson (1885-1952) i dess styrelse. De diskussioner som hade förts vid Lekmanaförbundets sammanträden ledde till förändring vilket blev tydligt i de *interimsstadgar* som fastslogs 1918 och som kom att gälla fram till det andra generalkonventet den 6 maj 1922. *Lekmannapredikan* tilläts även om detta inte förespråkades rent explicit, förbundet ska – ”främja därtill skickade lekmäns deltagande i evangeliskt väckande och fostrande arbete till vårt folks religiösa och sedliga förnyelse.” Vad som blev

tydligt var att stadgarna nu lade betydligt större vikt vid andra ansvarsområden.

Förhållandet till kyrkan ändrades vilket dikuterades och skisserades redan i samband med årsmötet 1919. Under Lekmanaförbundets tid 1908 var *samarbetet* med kyrkan förhållandevis *passivt*. Nu fastställdes genom de nya stadgarna ett *tätare samarbete*. Inte bara var ärkebiskopen enligt stadgarna generalkonventets självskrivne ordförande, utan *förbundet skall såväl i de enskilda församlingarna som i sina större förband arbeta i bästa samförstånd med vederbörande prästerskap*.” Både biskopar och kyrkoherdar (kontraktsprostar) skulle därtill hållas väl informerade om vilka som representerade stiftet och kontraktet i kårer och vid årssammankomster.

Medlemskap kunde vinnas av ”varje lekman som gillar förbundets grundsatser och ändamål.” Kvinnor var inte i stadgarna hindrade att bli medlemmar i organisationen. Verkligheten var dock en annan. Torsten Bohlin hade vid årsmötet 1919 lagt fram ett förslag som förespråkade *kvinnors rätt till medlemskap*. Bohlin menade att detta var en lösning för att *samarbetet med Diakonistyrelsens olika diakoniråd skulle fungera smärtfritt*. Enligt protokollet från årsmötet möttes Bohlins förslag av ett ”*enhäligt motstånd*.” Av protokollet framgår inte skälen för motståndet men den homosociala karaktären ansågs vara en självklarhet. Det var först i de stadgar som antogs 1922 som *Kyrkobröderna* blev formellt *könssegregerat*, i vilka står att läsa att förbundet är ”*en sammanslutning av män, tillhörande Svenska kyrkan*”. Medlemmarna skulle vara icke prästvigda män, som var intresserade av att arbeta i kyrkans tjänst. Redan i samband med en sammanslutning den 23 januari 1919 togs dock beslutet att trycka upp 500 exemplar av stadgarna, då med tillägget i § 4 att ”*som rådgivande och stödjande medlem må församlingspräst kunna kallas*.” Detta tillägg hade gjorts på initiativ av Carl Alm. Redan från början fanns sålunda medlemmar som var prästvigda – vilka däremot inte hade ledande eller beslutsfattande poster. Denna ordning var dock inte verklighet i alla landets lokalavdelningar då vi i *årsberättelsen för 1923 -1924* kan läsa: ”*Den synbarligen mycket livaktiga nya kåren i Sala företar vissa organisatoriska särdrag. Kårens sekreterare och drivande kraft är församlingens komminister, således präst i prästelig tjänsteutövning. Liknande är förhållandet med den ena kåren i Hed-*



Carl Alm.

vig Eleonora i Stockholm, som till ledare har församlingens komminister.”

Varför ett förbund för män?

Målet med att bilda ett lekmannaförbund för enbart män var kort och gott att på nytt engagera den manliga befolkningen i kyrkan – en grupp som på olika vis tagit avstånd från traditionellt fromhets- och gudstjänstliv. Könsssegregation var inte ovanligt i Sverige kring sekelskiftet. Listan är lång när det kommer till kristna rörelser som riktade sig antingen till endast män eller till endast kvinnor. Välbekanta i detta sammanhang är KFUM resp. KFUK och andra såsom Ersta diakonissanstalt, Samariterhemmet i Uppsala, Vårsta diakonissanstalt, Svenska diakonsällskapet, Sveriges kvinnliga studerande ungdomens kristliga förbund, Föreningen kvinnliga missionsarbetare, Scoutrörelsen o.s.v. De arbetsuppgifter som Kyrkobröderna upplevde som viktiga kunde inte bara utföras av män och församlingsfrågan var ett allmänt problem som sträckte sig bortom genus. Därför kunde förbundets uppgift förklaras som *tudelad* – dels att engagera lekfolk i kyrkan, dels att engagera män i kyrkan. Dessa två uppgifter hade enligt förbundet en naturlig koppling till varandra.

I ett brev till Carl Alm berättade Sam Stadener (1872-1937) om sitt intresse för Kyrkobröderna. Han beskrev att och varför lekmannabehovet var stort och fortsatte: *”Två delar av lekmannaförsamlingen är i någon mån härutinnan nu tillgodosedda: ungdomen och kvinnorna. Männen återstå”. Stadener hade uppmärksammat hur männen i större grad än kvinnorna hade vänt kyrkan ryggen. Det var inte bara Stadener som uttryckte sig om männens frånvaro. Detta skedde också från förbundets inre kretsar. Det hade redan påtalats i Carl Alms inledningstal vid Svenska kyrkans lekmannaförbunds första offentliga möte då han förklarade hur det stod till i kyrkorna under gudstjänsterna: i bästa fall sitter där i bänk efter bänk kvinnor, men var är männen? Det finns flera exempel på att kvinnorna prisades stort för sina förtjänstfulla insatser och att man därtill ville samla alla goda krafter, oberoende av könstillhörighet. I ett cirkulär om Kyrkobröderna som spreds flitigt under 1920-talet skrev dåvarande generalsekreteraren K.G. Fellenius (1882-1939), till yrket taxeringskommisarie, att ”de svenska kvinnornas stora berömmelse har sedan flera årtionden varit, icke*

blott att de fyllt våra tempel, utan även att de med varma hjärtan och kristet offersinne funnit sin speciella uppgift i missionens stora gärning.” Efter att ha uttryckt sin beundran för och prisat kvinnorna fortsatte han med att påpeka vikten av ”att söka samla alla goda krafter till ett kärleksfullt arbete för de uppgifter i andligt avseende som vår svenska kyrka har haft alltsedan reformationen. På så sätt har hos många av vår kyrkas lekmän allt starkare vuxit fram en önskan, att männen måtte ge något av den kraft och energi, som i många övriga avseenden kommit till uttryck i vårt land.”

Männen ansågs ha mycket att bidra med, som gick förlorat när de vände sig bort från kyrkan. Det var inte bara det kyrkliga frivilligarbetet som var viktigt, utan förbundet kämpade även för att *”draga männen till nattvardebordet, vilket ansågs vara ”en stor uppgift just i våra dagar.”* Man ser ett liknande angreppssätt hos läkaren Fredrik Clason (1865-1954) som var aktiv i Uppsalas första (lekman)kår. I tidskriften *Vår Lösen* återgav han ett föredrag som han hade hållit i samband med kårens sammanträde den 17 oktober 1919. Han förklarade att *anledningen till att Kyrkobröderna bara vände sig till män var tudelad. ”Först” skrev Clason, ”emedan det just var männen, som nu måste väckas”. Precis som Fellenius påpekade han att kvinnorna redan flitigt besökte gudstjänster och även hade funnit arbete i missionen men männen lyste med sin frånvaro. Därefter underströk han att ”männen nu behöva sammanföras med män för uppväckande av sina särskilda gåvor, under broderligt umgänge”. Man ansåg att männen hade särskilda gåvor att tillföra, vilka skiljde sig från kvinnornas – gåvor som bäst utvecklades i homosociala miljöer – till vilka kvinnor inte ägde tillträde.*

Vad beträffar tidskriften *Vår Lösen* gavs första numret ut 1909 av Kyrkliga frivilligkåren i Uppsala och dess förste redaktör var just *Manfred Björkquist*, unglyrkorörelsens pionjärgestalt. Omslaget pryddes av måttet *”Sveriges folk - ett Guds folk”*. Unglyrkorörelsens intresse för just lekmanfrågan kan spåras till år 1918 då en enkät i tidskriften *Vår Lösen* ordnades kring frågan: *”Vad krävs av vår kyrka, för att den skall kunna bli icke blott ett gudstjänstrum utan också ett arbetsrum och ett andligt hem?”*. Tidskriften tillkännagav sin mening i ingressen: *”Lekmännens medansvarighet för kyrkan utgör en av de nödvändiga förutsätt-*

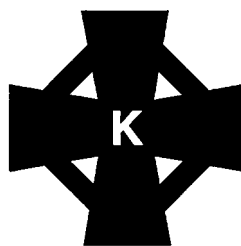
ningarna för en kristlig förnyelse av hela vårt folk på kyrklig grund skall komma till stånd. I alltför ringa utsträckning har denna förutsättning hittills likväl blivit verklighet.” Unglyrkorörelsen inom Svenska kyrkan i början av 1900-talet och framåt var ett uttryck för en oro som en rad unga teologistudenter och prästkandidater i Uppsala drabbats av, när de i sina studier å ena sidan mötte en konservativ icke vetenskaplig teologi och å andra sidan en radikalare modern teologisk variant som saknade kallelsemedvetande och inre drivkraft. De unga kände ett behov av att konkret ge sig ut i samhället, vilket motiverades av övertygelsen om att Guds eget handlande ägde rum i nutidshistorien. I denna anda skulle studenterna föra en ”ridderlig kamp” för sina ideal med *”Sveriges folk – ett Guds folk”* som lösenord, *Vår lösen*.

Att Kyrkobröderna skulle vara ett förbund endast för män var inte för alla något självklart. I ett protokoll från 1927, nästan tio år efter förbundets tillkomst, framgår att någon föreslagit bildandet av en institution som skulle kallas Kyrkosystrarna. Utan att vidare referera förslaget avslögs det av de närvarande. Att förslaget inte var en engångsföreteelse under den föreliggande perioden kommer att framgå senare. Det förtjänar upplysas om att det inom de lutherska kyrkliga organisationerna för frivilliga insatser i Europa än i dag inte är ovanligt med grupperingar av endast män och av endast kvinnor lyckligtvis med god samverkan dem emellan, I nästa artikel om Svenska kyrkans lekmannaförbund som redovisas i tidskriften *Lekman i Kyrkan* nr 2-2017 inleds densamma med *Arbetet inom förbundet de första åren*.

Källor:

- Kyrkohistorisk Årsskrift 113 (2013) – Bearbetad version av en e-uppsats i Kyrkohistoria vid Uppsala universitet av Martin Nykvist (föredlad av Stellan Andersson i Örkellunga)
- Handbok för kyrkobröder 1962 – Diakonistyrelsens Bokförlag
- Svenska Kyrkans Lekmannaförbund 90 år (Carl-Axel Axelsson och Karl-Erik Sundström)
- Svenska Kyrkans Lekmannaförbund, på Förbundsplanet och Internationellt (Karl-Erik Sundström)

Anders Nordberg



Lekmannaförbundets stiftskonvent under våren 2017

- 1. Lekmannaförbundet i Strängnäs stift**
Lördagen den 29 april i Lista Bygdegård - Eskilstuna
- 2. Lekmannaförbundet i Lunds stift**
Lördagen den 6 maj i Höörs församlingshem och kyrka
Luther och musiken - musikens och psalmernas betydelse för Martin Luther
och den evangelisk, lutherska kyrkotraditionen - organist Lars Vahlén ansvarig
- 3. Lekmannaförbundet i Härnösands stift**
Söndagen den 23 april i Stöde församling
- 4. Lekmannaförbundet i Stockholms stift**
Söndagen den 23 april i Gustavsbergs kyrka
- 5. Lekmannaförbundet i Uppsala stift**
Söndagen den 23 april på stiftsgården Breidagård - tema: Barmhärtighet
- 6. Lekmannaförbundet i Västerås stift**
Söndagen den 2 april i Kyrkbacksgården och i Domkyrkan i Västerås
- 7. Lekmannaförbundet i Skara stift**
Lördagen den 22 april i Lena församlingshem och kyrka
- 8. Lekmannaförbundet i Linköpings stift**
Lördagen den 8 april i Vimmerby församlingshem och kyrka
- 9. Lekmannaförbundet i Luleå stift**
Lördagen den 29 april i Nordmaling församlingshem och kyrka.
Holger Nilsson från Vetlanda talar dels om Uppenbarelseboken,
dels om tvivelaktiga moderna företeelser som mindfulness och yoga.
- 10. Lekmannaförbundet i Växjö stift**
Lördagen den 22 april i Reftele sockenstuga och kyrka.
Kyrkoherde Anders Hullfors håller föredrag på temat "6 skall bli 1 och 1 skall bli 6"
- 11. Lekmannaförbundet i Göteborgs stift**
Lördagen den 13 maj i Västra Frölunda församlingshem och kyrka.

PÅSK

Det osyrade brödets högtid och Den sista måltiden



Salen i övre våningen - Den sista måltiden.

Av alla judiska högtider är påsken den viktigaste. Åtta dagar utan bröd eller något annat med jäst i, bara **matza** – platta, spröda skivor av smaklöst osyrat bröd, allt till minne av det stora uttåget ur Egypten, som gick så snabbt att det dagliga hembakade brödet inte hann jäsa. Vid påsk finns dock annat som kompenserar enkelheten. Den första kvällen, **seder**-kvällen (påskmåltiden) utgör en underbar familjefest i tacksamhet över den frihet som Gud gav sitt folk. Den påminner om julfirandet, förutom att Seder har en lång gammal liturgi som åtföljs av flera viktiga symboliska handlingar. Det är så gott som säkert att det var vid detta tillfälle som Jesu sista mål-

tid ägde rum. Enligt Michele Guinness, judisk författarinna som konverterat till kristendomen, använde sig Jesus av den judiska måltidsritualen så att hans lärjungar skulle förstå stundens hela vidd. En Seder-kväll är som en gudstjänst som varar i ca fyra timmar. Allt kretsar kring en festmåltid och det som ska göras och läsas finns nedskrivet i en bok som kallas **Haggada** (berättelse). Genom att följa Haggada återberättar man hur judarna befriades ur slaveriet i Egypten och gav sig av mot det utlovade landet. Under Seder-kvällen dukas bordet med det bästa silvret och porslinet, som glänser i skenet från de båda traditionsenliga ljusen. På familjefaderns plats finns tre fyrkan-

tiga bitar matza gömda i en satängduk. Mitt på bordet står en seder-tallrik med bittra örter och två saker som tillkommit sedan Kristi tid: ett bränt ägg som symboliserar det stora templet som förstördes (Herodes tempel) och ett skenben från ett lamm, den enda påminnelsen om de lamm vars blod användes för att bstryka dörrposterna hos Israels barn, så att dödsängeln skulle gå förbi dem. Under seder-kvällen är det obligatoriskt att dricka **fyra bägare rött vin** – symbolen för glädje som finns med vid alla stora judiska högtider.

Efter den sedvanliga välsignelsen dricks **den första bägaren**, och det yngsta av de deltagande barnen ställer fyra

frågor med följande innebörd: 'Varför är den här kvällen annorlunda än alla andra kvällar?' Resten av målidsgudstjänsten ger svar på frågan hur det gick till vid uttåget. 'Vi var slavar i Egypten och Gud hörde vårt rop och steg ner och räddade oss.' Efter ca en timme dricks **den andra bågaren** och sjungs psalmer ur Psaltaren (**lilla Hallel**) varefter bittra örter inmundigas, bitar av pepparrot doppade i **charoset** (en söt blandning av nötter, äpplen och vin). Örterna delas ut bland de församlade och sväljs under viss jämmer. De representerar förfädernas smärta, som blev uthärdlig endast genom det ljuva hoppet om det utlovade landet. I Haggada står att läsa att alla närvarande ska känna sig som om de verkligen har varit slavar i Egypten. Någon särskild gäst bjuds först av alla på örterna. **Jesus bjöd Judas först av alla**. Männen tvättar härefter händerna. Det var troligen vid detta moment som **Jesus tvättade lärjungarnas fötter**. Så infaller den egentliga måltiden – på Jesu tid: stekt lamm – numera många smårätter med matzas spröda skivor av det osyrade brödet. Det mellersta av de spröda osyrade bröden (matza) kallas **afikomen** och har alltid utgjort symbol för påskalammet. Detta mellersta matza har fadern redan brutit itu och gömt medan barnen har haft

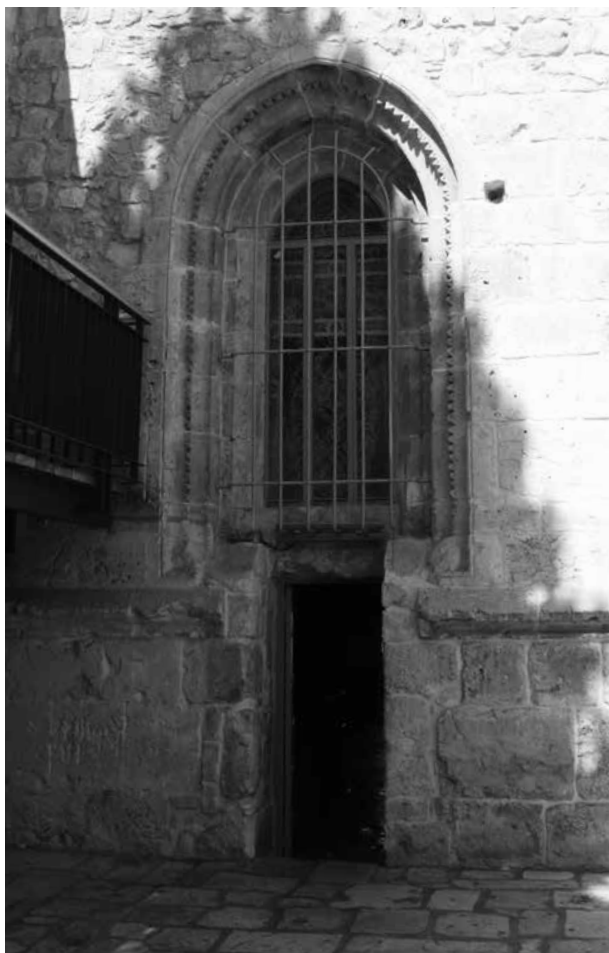


Salen i övre våningen.

tankarna på själva måltiden. Genast efter måltiden letar barnen efter den brutna afikonen och efter det att de hittat bitarna säljer de desamma tillbaka till pappan som bryter det ytterligare och ger en bit till varje gäst. Inget mer bröd får passera deras läppar den kvällen. Detta handlande sätts i samband med **Jesu instiftande av nattvarden**, inte minst därför att detta handlande följs av **den tredje bågaren**, som går under namnet '**välsignelsens bågare**'. I sitt första brev till församlingen i Korint fågar Paulus: '**Välsignelsens bågare som vi välsignar, ger den oss inte gemenskap med Kristi blod?**' Seder-gudstjänsten fortsätter sedan med många glada lovsånger, bland annat **stora Hallel** och slutar med **den fjärde bågaren**, som åtföljs av en bön: '**sänd din vrede över de länder som föraktar dig**'. Jesus sjöng med i lovsången och gick sedan tillsammans med sina lärjungar ut i Getsemane trädgård (Matt 26:30). '**Låt denna bågare gå förbi mig**', bad han innan han underkastade sig

den väntade prövningen. '**Jag är påskalammet som är utgivet för er, blodet som är utgjutet för er. Guds vrede kommer att utgjutas över mig, för att ni skall bli verkligen fria.**'

Dessförinnan, då Jesus fortfarande satt till bords med sin lärjungar sa han: '**Sannerligen, en av er skall förråda mig.**' Då blev lärjungarna mycket bedrövade och började fråga honom, en efter en: '**Det är väl inte jag, herre?**' Han svarade: '**Den som doppade handen i skålen tillsammans med mig, han skall förråda mig. Människosonen går bort, som det står skrivet om honom, men ve den människa genom vilken Människosonen blir förrådd! Det hade varit bäst för den människan, om hon aldrig hade blivit född.**' Judas som skulle förråda honom, sa: '**Det är väl inte jag, rabbi?**' Jesus svarade: '**Du har själv sagt det.**' Under den sed som här tidigare angetts tog Jesus ett bröd, och efter att ha läst tackbönen bröt han det, gav åt sina lärjungar och sa: '**Tag och ät, detta är min kropp.**' Och han tog en bågare, och efter att ha tackat Gud gav han den åt dem och sa: '**Drick av den alla. Detta är mitt blod, förbundsblodet som blir utgjutet för många till syndernas förlåtelse. Jag säger er: nu kommer jag inte att dricka av det som vinstocken ger förrän den dag då jag dricker det nya vinet med er i min faders rike.**'



Ingång till och utgång från byggnaden med Salen i övre våningen.

Getsemane

Efter det att Jesus och lärjungarna hade sjungit lovsången och vandrat ut till Getsemane (Olivberget) och före det att Jesus bad sa Jesus till lärjungarna: **"I natt skall ni alla komma på fall för min skull, ty det står skrivet: 'Jag skall dräpa herden, och fåren i hjorden skall skingras' (Sak 13:7). Men när jag har uppstått skall jag gå före er till Galileen."** Petrus svarade honom: **"Även om alla andra kommer på fall för din skull, så skall då jag aldrig komma på fall."** Men Jesus sa: **"Sannerligen, i natt innan tuppen gal skall du ha förnekat mig tre gånger."** Petrus sa: **"Om jag måste dö med dig skall jag aldrig förneka dig."** Och detsamma sa alla lärjungarna.

Väl inne i Getsemane sa Jesus till sina lärjungar: **"Sitt kvar här, medan jag går dit bort och ber."** Han tog med sig Petrus, Jakob och Johannes. Sorg och ångslan kom över honom, och han sa till dem: **"Min själ är bedrövad ända till döds. Stanna här och vaka med mig."** Han gick lite längre bort, kastade sig till marken och bad. Det var i samband härmed

som han bad: **"Fader, låt denna bågare gå förbi mig, om det är möjligt. Men inte som jag vill, utan som du vill."** Han gick tillbaka till lärjungarna och fann att de sov, och han sa till Petrus: **"Ni orkade alltså inte hålla er vakna en enda timme med mig? Vaka, och be att ni inte utsätts för prövning. Anden vill, men kroppen är svag."** Sedan gick Jesus bort och bad för andra gången: **"Fader om denna bågare inte kan gå förbi mig utan jag måste tömma den, så låt din vilja ske."** När han så kom tillbaka fann han återigen att de sov, de orkade inte hålla ögonen öppna. Han lämnade dem och gick bort och bad för tredje gången med samma ord, Sedan kom han tillbaka till lärjungarna och sa till dem: **"Ja, ni sover och vilar er. Men nu är stunden här då Människosonen skall överlämnas i syndarnas händer. Stig upp, låt oss gå. Här kommer han som skall förråda mig."**

Medan han ännu talade kom Judas, en av de tolv, och med honom en stor folkhop med svärd och påkar: utsänd av överstepräster och folkets äldste. För-

rädaren hade kommit överens med dem om ett tecken: **"Den som jag kysser är det, grip honom."** Han gick rakt fram till Jesus, hälsade honom med att säga rabbi och kysste honom. Jesus sa till honom: **"Min vän, nu har du gjort ditt."** Då gick de fram, grep Jesus och höll fast honom. En av dem som var med Jesus lyfte handen och drog sitt svärd, och han slog till mot översteprästens tjänare och högg av honom örat. Då sa Jesus till honom: **"Stick tillbaka ditt svärd. Alla som griper till svärd skall dödas med svärd. Tror du inte att om jag bad min fader skulle han genast skicka mer än tolv legioner änglar till min hjälp? Men hur skulle då skrifterna kunna uppfyllas som säger att detta måste hända?"** Vid samma tillfälle sa Jesus till folkhopen. **"Som mot en rövare har ni gått ut med svärd och påkar för att fånga mig. Var dag satt jag i templet och undervisade utan att ni grep mig. Men allt detta har skett för att profeternas skrifter skall uppfyllas."** Då övergav alla lärjungarna honom.



Getsemane trädgård.



Den sten i Getsemane där Jesus låg och bad samt altaret bakom stenen i Getsemane kyrka.



Relief nedanför huset med salen i övre våningen som utvisar Jesus och de elva lärjungarna på väg från salen i övre våningen till Getsemane (Olivberget) på östra sidan om staden efter Den sista måltiden.



Getsemane trädgård.

Justitiemord - Skenrättegång

De som hade gripit Jesus förde honom till Hannas som innehaft översteprästämbetet några år tidigare men fortfarande bar denna titel. Eftersom fyra av Hannas sönder hade varit eller skulle bli överstepräster, och eftersom han dessutom var svärfar till den dåvarande översteprästen Kajafas var han i högsta grad den som höll i trådarna. Sannolikt räknade Kajafas med att Hannas genom sin erfarenhet och list skulle lyckas få fram en beaktelse eller något annat material som skulle kunna tjäna som underlag vid en process inför Stora rådet med de skriftlärda och de äldste som hade samlats där. Petrus följde efter på avstånd, ända till översteprästens palats. Där gick han in på gården och satte sig bland tjänarna för att se hur det skulle sluta. Översteprästerna och hela rådet sökte få fram något falskt vittnesmål mot Jesus så att de kunde döma honom till döden men de lyckades inte, trots att det uppträdde många falska vittnen. Till sist trädde det fram två 'vittnen' som påstod att Jesus hade sagt: *'Jag kan riva ner Guds tempel och bygga upp det igen inom tre dagar.'* Då reste sig översteprästen och frågade *"Har du inget att svara på deras beskyllningar?"* Men Jesus teg. Och översteprästen sa: *"Jag besvär dig vid den levande Gudens namn att säga oss om du är Mes-*

sias, Guds son." Jesus svarade: *"Du har själv sagt det. Men jag säger er: efter detta skall ni få se Människosonen sitta på Maktens högra sida och komma på himmelens moln."* Då slet översteprästen sönder sina kläder och sa: *"Han har hädat. Vad skall vi med vittnen till? Ni har själva hört hädelser. Vad säger ni?"* De svarade: *"Han förtjänar döden."* Då spottade de honom i ansiktet och slog honom, och några gav honom örfilar och sa: *"Visa att du är en profet, Messias: vem var det som slog dig?"*

Omständigheterna kring handläggning med anklagelser, gripande och beslut om att röja Jesus ur vägen (domen) utgör *ett av de värsta justitiemord historien känner*. Rättegången mot Jesus var inget annat än en *skenrättegång*, där den judiska lagen på punkt efter punkt sattes ur spel för att man skulle nå sitt syfte. Under lång tid hade ledande kretsar bland judarna - evangelierna nämner *fariseerna, de skriftlärde, saddukeerna samt Stora rådet* - sett hur Jesu popularitet hade växt alltmer, så att de slutligen upplevde honom som ett hot mot sina egna privata intressen. De fruktade helt enkelt att de skulle mista sitt inflytande över massorna om de inte satte stopp för hans verksamhet. Dessutom var de rädda att romarna skulle ta den messianska

rörelse, som Jesu verksamhet kunde ge upphov till, som förevändning att göra slut på den rest av självständighet som Stora rådet representerade. Slutligen hotade Jesu kamp mot missförhållandena i templet att beröva vissa grupper - främst släktingar till översteprästen Hannas - de stora inkomster de hade genom sin blomstrande handel med offerrekvisita. Maktbegär, profithunger och religiös fanatism var alltså de drivande krafter, som förenade de annars så oeniga judiska riktningarna i gemensam kamp mot Jesus.

Thor-Leif Strindberg skriver att processen kring Jesus alltifrån upplägg, gripande, förhör, beslut (dom) och verkställighet var oförenlig med den judiska lagen.

De i rättslig mening verkligt skyldiga till Jesu död var ingalunda det judiska folket, utan en liten inflytelserik grupp inom det judiska politisk-religiösa etablissemanget, som utnyttjade det rättsväsende de själva dominerade till att eliminera en person de av olika skäl betraktade som ett hot. Frågan är om några representanter för ett lands rättssystem någonsin i så hög grad har satt sig över de lagar de haft till uppgift att upprätthålla.

Domen mot Jesus utgör som sagt helt enkelt ett av de värsta justitiemord historien känner.

De enda *åklagare* som är kända inom den *talmudiska rättsvetenskapen är vittnena till ett brott. Deras plikt* var att föra saken till domstolens kännedom. Ingenstans i de gamla hebreernas lagar finns något spår av en allmän åklagare. *En anklagelse utgjordes alltid av huvudvittnens vittnesmål.*

Stora rådet, Sanhedrin, kunde aldrig på eget initiativ lägga fram en anklagelse. Men - i fallet med Jesus, från Nasaret - var det inga vittnen som fick Stora rådet att fatta beslutet om en rättegång. Ingen hade presenterat några vittnesmål eller skuldbevis för Stora rådet, vilket skulle ha lett till ett beslut om hans gripande. *I stället var det medlemmarna av denna domstol som på eget bevåg beslöt*



Platsen för Kajafas hus, där Jesus förhördes, för Stora rådets sammanträden och för gården där Petrus förnekade Jesus tre gånger, numera med Hanegällets kyrka placerad på denna plats.

att gripa Jesus och ställa honom inför rätta - och först i efterhand började man söka vittnen.

I fallet med Jesus kom Stora rådets slutgiltiga beslut att röja motståndaren ur vägen två dagar före påsk. Man beslöt att gripandet skulle ske med list, så att det inte skulle uppstå oroligheter bland det judiska folket. Så kom det sig att *Jesus greps i hemlighet, mitt i natten, utan föregående vittnesmål eller skuldbewis, utan formell anklagelse om något brott och utan förevisande av någon skriftlig arresteringsorder eller förklaring om vad han gjort sig skyldig till.*

Det första steget i rättegången mot Jesus blev *ett privat, nattligt förhör.* Och här *bröt man på nytt mot sin egen lag, som sa att en anklagad aldrig fick utsättas för privata eller hemliga förhör.*

Prästerna uppnådde emellertid inte sina syften. Hannas frågade ut sin fånge om hans lärjungar och undervisning, men han fick inga svar. *I stället påminde Jesus honom om att översteprästen inte hade rätt att fråga honom om något för-
rån man tagit del av vittnenas utsagor och funnit att de stämde överens.*

Det förberedande förhöret inför Hannas *resulterade inte i några som helst bevis*, men i stället för att avskriva ärendet *fortsatte man med att hålla en illeggal rättegång.*

Efter förhöret hos Hannas förde man Jesus till hans svärson, översteprästen Kajafas, hus för rättegång. *Enligt "Mishna" (den regelsamling som de skriftlärda formulerat och som i Nya testamentet kallas "de äldstes stadgar") var den enda lagliga platsen för Stora rådets sammanträden det rum på den inre tempelgården som kallades lishkat haggasit, vilket brukar översättas med "kvaderstenshallen".*

Att rättegångsförhandlingen mot Jesus nu inte ägde rum på denna plats, utan i Kajafas palats, berodde helt enkelt på att tempelportarna var stängda nattetid, varför kvaderstenshallen inte kunde komma i fråga för ett sammanträde under denna del av dygnet. Domstolsbyggnaden öppnades enligt lagen inte förrän vid soluppgången.

Rättegången mot Jesus hölls alltså inte i en legal domstol, utan i ett privat hem. Här skulle också senare dödsdomen avkunnas, trots att en dödsdom enligt lagen kunde avkunnas endast under förutsättning att rådet höll sin förhandling på den bestämda platsen.

Inte heller var det tillåtet med några rättegångar nattetid. Talmud föreskrev



Relief med Jesus som har gripits i Getsemane och som tillsammans med den folkhop som översteprästerna hade sänd ut är på väg till förhör av översteprästen Hannas.

att Stora rådet skulle sitta från avslutandet av morgonoffret till tiden för kvälls-offret. Inga domstolsförhandlingar kunde äga rum före morgonoffret. Brottsfall fick endast behandlas under dagtid och förklaringen till detta ges av *den judiske juristen Maimonides, som i "Sanhedrin III" konstaterar att "skälet till att en rättegång i ett kapitalbrott [dvs ett brott som kunde leda till dödsstraff] inte kan hållas nattetid är att utredningen av en sådan anklagelse är som undersökningen av ett sår. I båda fallen kan man göra en grundligare och mer noggrann undersökning i dagsljus".*

Men inte heller detta tog man någon hänsyn till i sin iver att röja undan Jesus. *Processen började medan det fortfarande var mörkt.*

Dessutom genomfördes processen en dag då domstolsförhandlingar var uttryckligen förbjudna. Eftersom ingen fällande dom fick avkunnas slutgiltigt förrän dagen efter en påbörjad rättegång, fick en rättegång aldrig äga rum dagen före veckosabbaten eller någon annan högtid då Stora rådet inte kunde sammanträda.

Ingen domstol i Israel tilläts hålla förhandlingar på sabbaten eller någon annan av de sju bibliska helgdagarna. I fall av kapitalbrott kunde ingen rättegång inledas på fredagen eller dagen före någon helig dag, eftersom lagen varken tillät att en sådan rättegång ajournerades längre tid än över en natt, eller att den fortsatte på sabbaten eller helgdagen.

Stora rådets nattliga session inleddes på natten den 14 Nisan, dagen före den första dagen i det osyrade brödets högtid som var en helgdag.

Inte heller fick det finnas någon släkting, nära vän eller fiende till vare sig

käranden eller den tilltalade på domarbänken. Helt i strid mot denna föreskrift var de dömande i processen mot Jesus uttalade fiender till honom. Man hade till och med mutat Judas att förråda honom, och att man över huvud taget samlats berodde inte på någon avsikt att skipa rätt, utan med det förutbestämda syftet att bevisa att Jesus gjort sig skyldig till ett brott värt dödsstraff.

Det mest utmärkande för Stora rådets arbetssätt var att man alltid skulle sträva efter att tillvarata den anklagades intressen. Rabbier skulle ha som målsättning att döma barmhärtigt. Det brukade sägas att *Stora rådets funktion var att handla som en försvarsadvokat*, och om det inte såg ut att finnas några förmildrande omständigheter så var det domarnas skyldighet att försöka finna sådana.

Ett annat drag i det judiska rättegångsförfarandet var att den anklagade skulle betraktas som absolut oskyldig - och till och med som om han inte ens var ställd inför rätta - tills de vittnes-sagor som utgjort grunden till anklagelsen hade lagts fram och styrkts.

Vid en normal rättegång skulle dessutom den anklagade ha en *förespråkare eller försvarare*, och grundsatsen var att kapitalprocesser skulle öppnas med yrkanden om frikännande och inte med yrkanden om straff. *Enligt "Mishna" fick åklagarsidan över huvud taget inte ta till orda förrän försvaret sagt sitt.*

Alla dessa grundläggande principer nonchalerades.

I processen mot Jesus fanns *ingen försvarare. Inga vittnen som yrkade på frikännande kom till tals* (vilket naturligtvis också var syftet med att såväl gripandet som rättegången skedde i hemlighet, nattetid).

I stället inleddes rättegången med att man började söka efter personer, vilkas vittnesbörd kunde användas som bevis mot Jesus. Man lyckades också få fram flera falska vittnen, men om deras utsagor berättas inget mer än att de inte stämde överens och därmed var ogiltiga.

Slutligen fann man dock två vittnen som uppgav att Jesus hade sagt att han ämnade bryta ner templet och på tre dagar ersätta det med ett annat som inte var byggt av händer. Denna förvrängda eller misstolkade version av ett uttalande som Jesus en gång gjort med hänsyftning på sin egen kropp, kom nu att användas som bevis mot honom.

Även här visade det sig emellertid att vittnesmålen gick isär. Och eftersom Jesus inte ens på översteprästens egen uppmaning att svara på beskyllningarna bevärdigade domstolen något svar, berövade han Stora rådet alla möjligheter att utnyttja vittnesmålen som bevis.

Därmed hade förhandlingarna nått en död punkt. Insikten om detta fick Kajafas att ta ännu ett regelvidrigt steg för att få fram ett avgörande och nå sitt mål.

I "Sanhedrin IV" skriver den medeltida judiske juristen Maimonides: "Vi har det som en fundamental princip inom vårt rättsväsende att ingen kan föra fram en anklagelse mot sig själv. Skulle någon göra ett erkännande om skuld inför en lagligt sammansatt tribunal, skall en sådan bekännelse inte användas mot honom med mindre än att den bekräftas av två vittnen."

Det gick alltså *stick i stäv mot den judiska rättsuppfattningen* att till en brottsmisstänkt ställa frågor, att den tilltalades svar kunde bli kompro-

metterande, och sedan fälla honom på grund av hans egna svar.

Men även denna regel åsidosattes. När vittnesförhören inte gett önskat resultat ställde översteprästen en direkt fråga till Jesus om hans Messiasanspråk - en fråga som dessutom inte hade något som helst att göra med den tidigare anklagelsen om han skulle ha hotat att förstöra templet: "Jag besvär dig vid den levande Gudens namn att säga oss om du är Messias, Guds son!"

Jesu svar blev: "Du har själv sagt det. Men jag säger er: efter detta ska ni få se Människosonen sitta på Maktens högra sida och komma på himlens moln."

På detta uttalande fällades Jesus - för hädelse.

Medlemmarna i Stora rådet hade redan på förhand beslutat att ett öppet och klart anspråk på Messiasvärdigheten skulle betraktas som ett kapitalbrott. Enligt domstolens sätt att se hade man således här funnit ett domsskäl. Kapitalbrottet var hädelse och Jesus kunde dömas till döden. Men i själva verket kunde Stora rådet omöjligt lägga ett messianskt vittnesbörd till grund för en dödsdom.

Hädelse förelåg enbart om någon förbannade Gud under klart uttalande av Guds namn. Den hädelse som Moseböckerna talar om är en tydligt uttalad förbannelse mot Gud eller ett direkt trots mot honom. Något sådant kunde Jesus inte anklagas för ens av sina värsta fiender.

Likväl dömdes Jesus för hädelse - trots att han inte ens uttalat Guds namn, utan avsiktligt undvikit att uttala det och i stället använt omskrivningen "Makten".

Ingen dom kunde fällas utan omröstning och det korrekta tillvägag-



Skulptur utanför Kajafas hus (Hanegällets kyrka) av Petrus, med soldat och kvinnor inför vilka Petrus förnekade kännedom om Jesus samt därtill en skulptur av en tupp som gol och därmed väckte Petrus minne till liv.



Utgrävningar i området kring Kajafas hus och kring Hanegällets kyrka.

gångssättet var enligt "Mishna" att låta varje domare i tur och ordning "förlåta eller fördöma". *I vanliga fall röstade domarna i åldersordning, varvid de äldsta började. Men vid kapitalprocesser följde man en omvänd ordning. För att Stora rådets yngre medlemmar inte skulle påverkas av sina mognare och mer erfarna kollegers åsikter och argument, var det i dessa fall alltid den yngste domaren som först skulle uttala sig för en friande eller fällande dom.*

Vid rättegången mot Jesus var det i stället översteprästen som uttalade sin dom över den anklagade. Dessutom rev han sönder sina kläder, helt klart i syfte att påverka de övriga trots att lagen i 3 Mos 21:10 uttryckligen föreskrev att "den präst som är främst bland sina ämbetsbröder... får inte riva sönder sina kläder".

Följden blev också att alla de närvarande rådsmedlemmarna röstade för dödsstraff. Men även detta stod i strid mot den judiska lagen, som krävde att åtminstone en medlem av Stora rådet skulle tjänstgöra som försvarare. "Gemara", som består av de skriftlärda tolkningar av föreskrifterna i "Mishna", har faktiskt den märkliga bestäm-

melsen att om alla domarna förklarade den anklagade skyldig, var domen ogiltig och inget dödsstraff kunde verkställas. Sannolikt antogs det att domstolen i ett sådant fall måste ha haft sin inställning klar på förhand.

Och vad mer är - en fällande dom fick inte avkunnas slutgiltigt förrän följande dag, så att det efter en natts eftertanke och bön fortfarande skulle finnas tillfälle att ändra domen och fria fången.

Jesus dömdes följaktligen i alla stycken i strid mot den lag som Stora rådet hade till uppgift att upprätthålla.

Nästa steg blev att legalisera domen. Efter att ha dömt Jesus för hädelse förde man honom vid soluppgången (alltså fortfarande den 14 Nisan) till den legala domstolen som nu var öppen för förhandlingar. Mycket tidigt på morgonen sammanträdde så Stora rådet än en gång för att officiellt kunna avkunna den fällande dom som i realiteten redan var fastslagen.

Vid denna skenrättegång upprepade man samma frågor på nytt - och det var en förhandling som sannolikt inte tog mer än några minuter. Därmed hade den illegala rättegång som genomförts i Kajafas privata palats - och där Jesus

anklagats för ett brott, förhörts om ett annat och slutligen dömts på sitt eget vittnesmål för ett uttalande som inte ens var ett brott - i allmänhetens ögon legaliserats.

Men de religiösa ledarna var rädda för det egna folket. De ville inte själva avrätta fången. I stället för att föra ut Jesus och stena honom, lät de - när de vid sextiden på morgonen avslutat sin session - fängsla honom på nytt. Avsikten var att låta den romerske ståthållaren Pilatus få ta på sig ansvaret för dödsdomens verkställighet. Följaktligen tog de med sig fången till pretoriet, ståthållarens ämbetsbyggnad (som låg precis utanför tempelområdet) där romarna vanligen inledde sina rättsförhandlingar tidigt på morgonen. Och nu spelade anklagelsen för hädelse inte längre någon roll...

De judiska ledarna var väl medvetna om att om de förde Jesus inför Pilatus och anklagade honom för hädelse, skulle Pilatus vägra att vidta några lagliga åtgärder. Den förbrytelsen hörde nämligen inte till de brott som den romerska staten stipulerade några straff för.



Utblick från platsen för Kajafas hus, från Stora rådets tillhåll mot söder med Hinnomsdalen /Gehenna/ och kanske i förlängningen den s.k. Blodsåkern (Akeldama).

Pontius Pilatus - Domens verkställighet

Den anklagelse man därför riktade mot Jesus var att han var en politisk upprorsmakare, att han förde folket på villovägar, att han uppmanat medborgarna att vägra betala skatt till den romerske kejsaren och att han upphöjt sig själv till kung. Genom att på detta sätt omforma anklagelsen gjorde sig Stora rådets medlemmar skyldiga till grov och medveten förfälskning, men man visste att detta var en anklagelse som Pilatus måste ta upp till prövning.

Det enda som en romersk ståthållare inte kunde tillåta sig att se genom fingrarna med var eventuella uppror, och med hänsyn till det judiska folkets längtan efter frihet och självständighet måste han i ett sådant anspråk se ett försök att störta den romerska ockupationsmakten, alltså högförräderi, vilket enligt romersk lag var belagt med dödsstraff.

Det är dock odiskutabelt att Pilatus, efter sitt första förhör med Jesus, inte trodde på den anklagades skuld. Sedan Jesus vid sitt samtal med honom på pretoriets inre gård klarlagt arten av sitt konungadöme, var han övertygad om att mannen inte var någon politisk förbrytare. Pilatus betraktade honom sannolikt som en ofarlig och i grund och botten snarast beklagansvärd religiös svärmare, och han förklarade för repre-



Pilatus pretorium.

santanterna för Stora rådet att han inte fann Jesus skyldig till något brott.

Pilatus hade följaktligen att välja mellan risken att förlora sin befattning och att överlämna Jesus till den upphetsade folkmassan. Och han valde att rädda sin egen ställning och låta Jesus bli mördad. Han befälde att Jesus skulle gisslas och sedan överlämnade han fången till sina soldater. Men det ska noteras att Pilatus aldrig fällde någon formell dom över Jesus. Han överlämnade honom bara till soldaterna för att göra vad pöbeln ville - och han sköljde sina händer för att markera att han avsåg sig allt personligt ansvar för den anklagades död.

Vid påskhögtiden brukade Pilatus alltid frige en fånge åt folket, den som de

bad om. Nu satt en som kallades **Barabbas** fängslad tillsammans med upprorsmännen som hade begått mord under oroligheterna. Folket tågade upp till Pilatus och bad honom göra som han brukade. Han svarade: *"Vill ni att jag ska släppa judarnas kung?"* Han förstod att det var av avund mot Jesus som överstepräster hade utlämnat honom. *Men översteprästerna hetsade upp folket till att begära att han skulle släppa Barabbas i stället.* Pilatus sa å nytt: *"Vad skall jag göra med honom som ni kallar Judarnas kung?"* De ropade *"Korsfäst honom!"* Pilatus frågade: *"Vad har han gjort för ont?"* Men de ropade ännu högre: *"Korsfäst honom!"*



Platsen för Antoniaborgen och Pilatus pretorium.

Påföljden - Golgotavandringen

Pilatus, som ville göra vad folket begärde, frigav Barabbas. Han lät piska Jesus och utlämnade honom sedan att korsfästas. Soldaterna förde in honom på gården, alltså i residenset, och kallade samman hela vaktstyrkan. **De klädde honom i en purpurrod mantel och vred ihop en krans av törne och satte den på honom. Sedan hälsade de honom: "Leve judarnas konung!". De slog honom i huvudet med en käpp, spottade på honom och föll på knä och hyllade honom.** Och när de hade hånat honom tog de av honom den röda manteln och satte på honom hans egna kläder och förde ut honom för att korsfästa honom. (I)

Det var nu på förberedelsedagen före påsken, vid sju timmen. Pilatus sa till Judarna: **"Här ser ni er kung."** Då ropade de: **"Bort med honom! Korsfäst honom!"** Pilatus frågade: **"Skall jag korsfästa er kung?"** Översteprästerarna svarade; **"Vi har ingen annan kung än kejsaren."** Då utlämnade han Jesus till dem till att korsfästas. De tog honom alltså med sig. Han bar själv sitt kors till den plats som kallas **Skallen**, på hebreiska **Golgota**. (II)

När Jesus hade tagit emot sitt kors och påbörjat vandringen mot **Golgota** föll han för första gången. Fallet påminner oss om Jesu egna ord; **"Kom till mig, alla**



Smärtornas väg (latin).

ni som är tyngda av bördor; Jag skall skänka er vila. Ta på er mitt ok och lär av mig, som har ett mildt och ödmjukt hjärta, så skall ni finna vila för er själ. Mitt ok är skonsamt och min börda är lätt." (Matt 11:28-30) (III)

Efter ytterligare vandring mot **Golgota** mötte Jesus sin mor. Mötet minner oss om följande bibelord: **"Hans far och mor förundrade sig över vad som sades om honom. Och Symeon välsig-**

nade dem och sade till hans mor Maria: "Detta barn skall bli till fall eller upprättelse för många i Israel och till ett tecken som väcker strid – ja, också genom din egen själ skall det gå ett svärd – för att många innersta tankar skall komma i dagen." (Luk 2:33-35) (IV)

När de fortsatte och förde bort Jesus hejdade de en man från **Kyrene** som hette **Simon** och som var på väg in från landet och lät honom ta korset på sig och bära det efter Jesus. Det minner oss om Jesus ord till sina lärjungar: **"Om någon vill gå mina spår måste han förneka sig själv och ta sitt kors och följa mig. Ty den som vill rädda sitt liv skall mista det, men den som mister sitt liv för min skull, han skall finna det."** (Luk 23:26 och Matt 16:24-25) (V)

En tradition säger att en kvinna vid namn **Veronika**, hustru till en romersk officer och en djupt troende kvinna eller hustru till en inflytelserik medlem av Sanhedrin, med korrekt namn **She-raphia** i hemlighet hade lyssnat till Jesu undervisning och nu under vandringen till Golgota såg Jesus. Det var en fruktansvärd syn och hon greps av medlidande och trängde sig fram mellan människorna som kantade vägen. När hon kom fram till Jesus ställde hon sig enligt



Karta på en vägg i Pilatus pretorium som föreställer Smärtornas väg (Via Dolorosa) med 14 stationer som minner om händelser som Jesus upplevde och berördes av under Dolorosavandringen.

legenden på knä och räckte honom sin slöja så att han skulle kunna torka bort svetten och blodet från sitt misshandlade ansikte. I tacksamhet gjorde Jesus ett under och legenden säger också att när han lämnade tillbaka slöjan (som brukar kallas för *"Veronikas svetteduk"*) fanns det i väven *en bild av hans ansikte, skapad i blod*. Veronika behöll slöjan och upptäckte snart att den hade fått helande krafter. Dess beröring väckte döda till liv, gav blindas synen åter och frambringade vatten som släckte fångslade kristnas törst.

Denna legend som helt saknas i Bibeln minner oss om Jesu ord: *"Kom, ni som har fått min faders välsignelse, och överta det rike som har väntat er sedan världens skapelse. Jag var hungrig, och ni gav mig att äta, jag var törstig och ni gav mig att dricka, jag var hemlös och ni tog hand om mig, jag var naken och ni gav mig kläder, jag var sjuk och ni såg till mig, jag satt i fängelse och ni besökte mig. Då kommer de rättfärdiga att fråga: 'Herre, när såg vi dig hungrig och gav dig mat, eller törstig och gav dig att dricka? När såg vi dig hemlös och tog hand om dig, eller naken och gav dig kläder? Och när såg vi dig sjuk eller i fängelse och besökte dig? Kungen skall svara dem: Sannerligen, vad ni har gjort för någon av dessa minsta som är mina bröder, det har ni gjort för mig."* (Matt 25:34-40) (VI)



Skulptur och bild av Jesus och hans mor Maria vid platsen på Via Dolorosa där Jesus mötte sin mor.

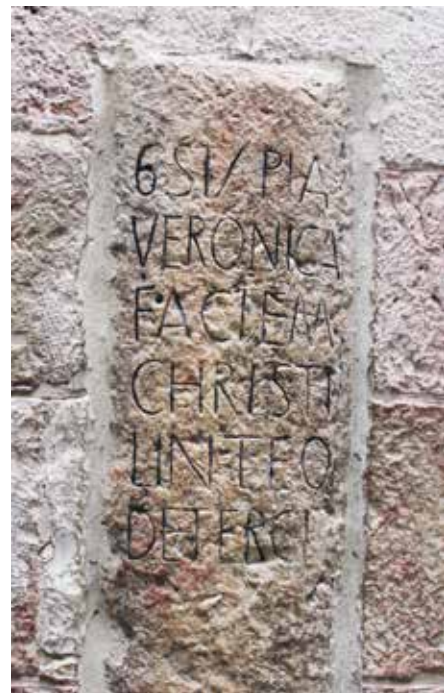
Så småningom föll Jesus för andra gången. Vi minns orden i Paulus brev till församlingen i *Filippi: "Låt det sinnelag råda hos er som också fanns hos Kristus Jesus. Han ägde Guds gestalt men vakade inte över sin jämlikhet med Gud utan avstod från allt och antog en tjänares gestalt då han blev som en av oss. När han till det yttre hade blivit människa gjorde han sig ödmjuk och var lydig ända till döden, döden på ett kors. Därför har Gud upphöjt honom över allt annat och gett honom det namn som står över alla andra namn, för att alla knän skall böjas för Jesu namn, i himlen, på jorden och under jorden, och alla tungor bekänna att Jesus Kristus är herre, Gud fadern till ära."* (Fil 2:5-11) (VII)

En stor folkmassa följde nu med mot Golgota och bland dem fanns kvinnor som sörjde och klagade över honom. Jesus vände sig om och sa: *"Jerusalems döttrar, gråt inte över mig, gråt över er själva och era barn. Det kommer en tid då man skall säga: Saliga de ofrukt samma, de moderliv som inte har fött och de bröst som inte har gett di. Då skall man säga till bergen: Fall över oss och till höjderna: Dölj oss. Ty om man gör så med det gröna trädet, vad skall då inte ske med det förtorkade."* (Luk 23:27-31) (VIII)

"Och jag såg en ny himmel och en ny jord. Ty den första himlen och den första jorden var borta, och havet fanns inte mer. Och jag såg den heliga staden, det nya Jerusalem, komma ner ur himlen, från Gud, redo som en brud som är smydd för sin man. Och från tronen hörde jag en stark röst som sade: Se Guds tält står bland människorna och han skall bo ibland dem, och de skall vara hans folk, och Gud själv skall vara hos dem, och han skall torka alla tårar från deras ögon. Döden skall inte finnas mer, och ingen sorg och ingen klagan och ingen smärta skall finnas mer. Ty det som en gång var är borta." (Upp 21:1-4) (VIII)

Jesus föll så för tredje gången strax före det att han och folkskaran kom fram till Golgota (Skallen). (IX)

Efter framkonsten *tog man Jesu kläder* som förberedelse för själv korsfästelsen. (X).



Enligt en legend mötte Jesus på väg till Golgota (Skallen) en troende kvinna som hette Veronica vilken tillhanda-höll honom sin slöja så att Jesus med denna kunde torka bort svett och blod från sitt misshandlade ansikte. När Jesus lämnade tillbaka slöjan - Veronikas svetteduk - fanns det enligt legenden i väven en bild av Jesu ansikte skapad i blod.



Golgota (Skallen), platsen för Jesu korsfästelse, för Jesu död, för Jesu smörjelse samt för såväl Jesu gravläggning som Jesu uppståndelse.

Korsfästelsen

Härefter *korsfästes Jesus*. Vi minns evangelisten Johannes ord: *Han bar själv sitt kors ut till den plats om kallas Skallen, på hebreiska Golgota, Där korsfäste de honom tillsammans med två andra, en på var sida med Jesus i mitten. Pilatus hade låtit skriva ett anslag som sattes upp på korset, och där stod: Jesus från Nasaret, Judarna konung. Detta lästes av många judar, eftersom platsen där Jesus korsfästes låg strax utanför staden, och texten var på hebreiska, latin och grekiska. Men judarnas överstepräster sade till Pilatus: 'Skriv inte Judarnas konung, utan vad han själv har sagt: Jag är Judarnas konung,' Pilatus svarade: 'Vad jag har skrivit, det har jag skrivit.'* (Joh 19:17-42) (XI)

Soldaterna som hade korsfäst Jesus *tog hans kläder och delade upp dem, i fyra delar*, en på varje soldat. De tog *också långskjortan*, men den hade inga sömmar utan var vävd i ett enda stycke. De sade därför till varandra: Vi skär inte sönder den *utan kastar lott om vem som skall ha den*. Ty skriftordet skulle uppfyllas: *De delade upp mina kläder mellan sig och kastade lott om min klädnad*.

Det var vad soldaterna gjorde. *Uppspikad på korset bad Jesus* för det judiska folket och för soldaterna: *"Fader förlåt dem, de vet inte vad de gör"* (1) (Luk 23:34) På var sida om Jesus hängde två förbrytare. Den en smädade Jesus och sade: "Är inte du Messias? Hjälp då dig själv och oss." Men då tillrättavisade honom den andre, "Är du inte ens rädd för Gud, du som har fått samma straff? Vi har dömts med rätta, vi får vad vi har förtjänat. Men han har inte gjort något ont" Och han sade: "Jesus tänk på mig när du kommer med ditt rike." Jesus svarade; *"Sannerligen, redan i dag skall du vara med mig i paradiset."* (2) (Luk 23:43) Men vid Jesu kors stod *hans mor* och hennes *syster, Maria* som var *gift med Klopas*, och *Maria från Magdala*. När Jesus såg sin mor och bredvid henne den lärjunge som han älskade sade han till sin mor: *"Kvinna, där är din son"*



Platsen för själva korsfästelsen finns inne i Gravkyrkan, delvis i en utbyggnad mot det öppna kyrktorget.



Jesus, spikad och upphängd på korset, Jesus med sju ord från bön till Fadern om förlåtelse av folket till överlämnande av sin egen ande i Faderns händer.

Sedan sade han till lärjungen: *"Där är din mor."* (3) Från den stunden hade hon sitt hem hos lärjungen. I sitt lidande över att känna sig skild från Fadern när han nu "bar världens synder" utropade Jesus: *"Min Gud, min Gud, varför har du övergivit mig?"* (4) (Matt 27:46, Mark 15:34) För att skriftordet skulle uppfyllas sa han: *"Jag är törstig."* (5) (Joh 19:28) Där stod ett kärl som var fyllt med surt vin. De satte därför en svamp som hade doppats i det sura vinet på en isopstjälk och förde den till hans mun. När Jesus hade fått det sura vinet sa han: *"Det är fullbordat."* (6) (Joh 19:30). Jesus böjde därefter ner sitt huvud och överlämnade sin ande: *"Fader, i dina händer lämnar jag min ande."* (7) (Luk 23:46) (XII)

Eftersom det var förberedelsedag och kropparna inte fick hänga kvar på korset under sabbaten – det var ju en stor sabbat – bad judarna Pilatus att de korsfästas benpipor skulle krossas och kropparna tas bort. Soldaterna kom därför och krossade benen på dem som var korsfästa tillsammans med Jesus, först den ene och sedan den andre. Men när de kom till Jesus och såg att han redan var död krossade de inte hans ben, utan en av soldaterna stack upp sidan på honom med sin lans, och då kom det ut blod och

vatten. Den som såg det har vittnat om det för att också ni skall tro; hans vittnesbörd är sant, och han vet att han talar sanning. Detta skedde för att skriftordet skulle uppfyllas; *Inget ben skall krossas på honom*. Och på ett annat ställe heter det: *De skall se på honom som de har genomborrat*.

Återblick: Jesus greps vid midnatt, när dygnet 14 Nisan var ungefär sex timmar gammalt (man räknade dygnet från solnedgång till solnedgång). Vid niotiden på morgonen korsfästes Jesus och sex timmar senare var han död.

Det var aldrig judarna som folk som var direkt rättsligt ansvariga för hans död, utan i detta perspektiv en liten grupp mäktiga personer som såg sina egna intressen hotade. Beslutet om Jesu död och verkställigheten av detsamma kan karaktäriseras som *ett av de värsta justitiemord historien känner. Jesus dog* som ett offer för maktlystnad, vinningslystnad och egoism - *ett offer för synden*. Och likväl inte som ett människornas offer, utan *ett offer för människornas, för allas vår, skull*. Den synd som i sista änden framtvingade hans död var den synd han fått i uppdrag att ge sitt liv för att beseгра.

Graven

Josef från Arimataia, som var lärjunge till Jesus, fast i hemlighet av rädsla för judarna, bad efteråt Pilatus att få ta ner Jesu kropp. Pilatus tillät det, och Josef gick och tog ner kroppen. **Nikodemus** kom också dit, han som första gången hade sökt upp Jesus på natten, och han hade med sig en blandning av myrra och aloe, omkring 30 kilo. De tog Jesu kropp och lindade den med linnebindlar tillsammans med kryddorna såsom judarna brukar göra vid gravläggning. Intill platsen där Jesus hade blivit korsfäst fanns en trädgård och i trädgården en ny grav där ännu ingen hade blivit lagd. Där lade de Jesus, eftersom det var den judiska förberedelsedagen och graven låg nära. Sedan rullade Josef en stor sten för ingången till graven och gick därifrån. Maria från Magdala och Maria Klopas hustru var där och satt mitt emot graven.

Nästa dag, dagen efter förberedelsedagen, gick överstepräster och fariseerna tillsammans till Pilatus och sa: "Herre, vi har kommit att tänka på att när den där bedragaren ännu var i livet, sa han: **"Efter tre dagar skall jag uppstå"**; ge därför order om att graven bevakas under tre dagar, så att inte hans lärjungar kommer och rövar bort honom och sedan säger till folket att han har uppstått från de döda. Då blir det sista bedrägeriet värre än det första. Pilatus svarade: **"Ni får en vaktstyrka. Gå och bevaka graven så gott ni kan."** De gav sig i väg och skyddade den genom att försegla stenen och sätta ut vakterna.

Efter sabbaten gick Maria från Magdala och den andra Maria (Klopas hustru) för att se graven. Då blev det ett kraftigt jordskalv. En Herrens ängel steg ned från himlen. Han gick fram och vältrade bort stenen framför graven och satte sig på den. Hans ansikte lyste som blixten och hans kläder var vita som snö. Vakterna skakade av skräck för honom och blev liggande som döda.



Den heliga graven i Den heliga gravens kyrka i Jerusalem.

Den sjuarmade ljusstaken är som judisk symbol mycket äldre än davidstjärnan.

Den första tillverkades under ökenvandringen av den av Gud inspirerade Betsalel och uppsattes sedan i det första templet i Jerusalem (2 Mos 25:31-40, 31:2-3 och 37:17-24). I detta tempel, uppfört av kung Salomo, skall ha funnits sammanlagt tio menoror, alla av guld. I det andra templet fanns en enda menora, som Juda mackabén låtit tillverka. Efter templet förstörelse bars den i Titus triumftåg och avbildades på den triumfbåge i Rom som uppkallats efter honom. Menoran är Israels officiella emblem.



Uppståndelsen

Ängeln sade till kvinnorna: **"Var inte rädda! Jag vet att ni söker efter Jesus, han som blev korsfäst. Men han är inte här! Han har uppstått, så som han har sagt. Kom och se var hans kropp låg. Och skynda er nu att berätta för hans lärjungar att han har uppstått från de döda, och att han går före till Galileen för att möta dem där."**

Kvinnorna skyndade sig då bort från graven, fyllda av bävan och stor glädje, och sprang för att tala om det för hans lärjungar.

Plötsligt stod Jesus framför dem. Och de föll till marken inför honom och fattade om hans fötter och hyllade honom. Då sade Jesus till dem: **"Var inte rädda! Gå och säg till mina bröder att de ska komma till Galileen. Där ska de få se mig."**

Medan de var på väg, kom några ur vaktstyrkan in till staden och underrättade översteprästerna om allt som hade hänt. Dessa höll ett sammanträde med de äldste och beslutade att muta vakterna med en stor summa pengar, och sa till dem: **"Säg att hans lärjungar kom på natten och rövade bort honom medan vi sov. Och om ståthållaren får höra det, skall vi tala med honom och se till att ni inte behöver oroa er."**

Vakterna tog emot pengarna och gjorde som de hade blivit tillsagda, och än i dag är detta rykte spritt bland judarna.

De elva lärjungarna begav sig efter några veckor till det berg i Galiléen dit Jesus hade befallt dem att gå. Och när de såg honom, tillbad de honom.

Då trädde Jesus fram och talade till dem och sade: **"Jag har fått all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn och lär dem att hålla allt vad jag har befallt er. Och se, jag är med er alla dagar intill tidens slut."**

Jesus sa också: **"Tecken skall följa dem som tror detta. I mitt namn skall de driva ut onda andar. De skall tala med nya tungor. De skall ta ormar i händerna, och om de dricker något dödligt gift skall det inte skada dem. De skall**

lägga händerna på sjuka, och de skall bli friska."

Jesus gav sina lärjungar och andra många bevis på att han levde då han under fyrtio dagar visade sig och undervisade om Guds rike. Vid ett tillfälle i anslutning till själva uppståndelsen slog han följe med några män som var på vandring till Emmaus. När han mötte lärjungarna vid Galileiska sjön hade lärjungarna fiskat hela natten men inte fått någon fisk. Han sa: "Kasta ut nätet på högra sidan om båten, så skall ni få." De

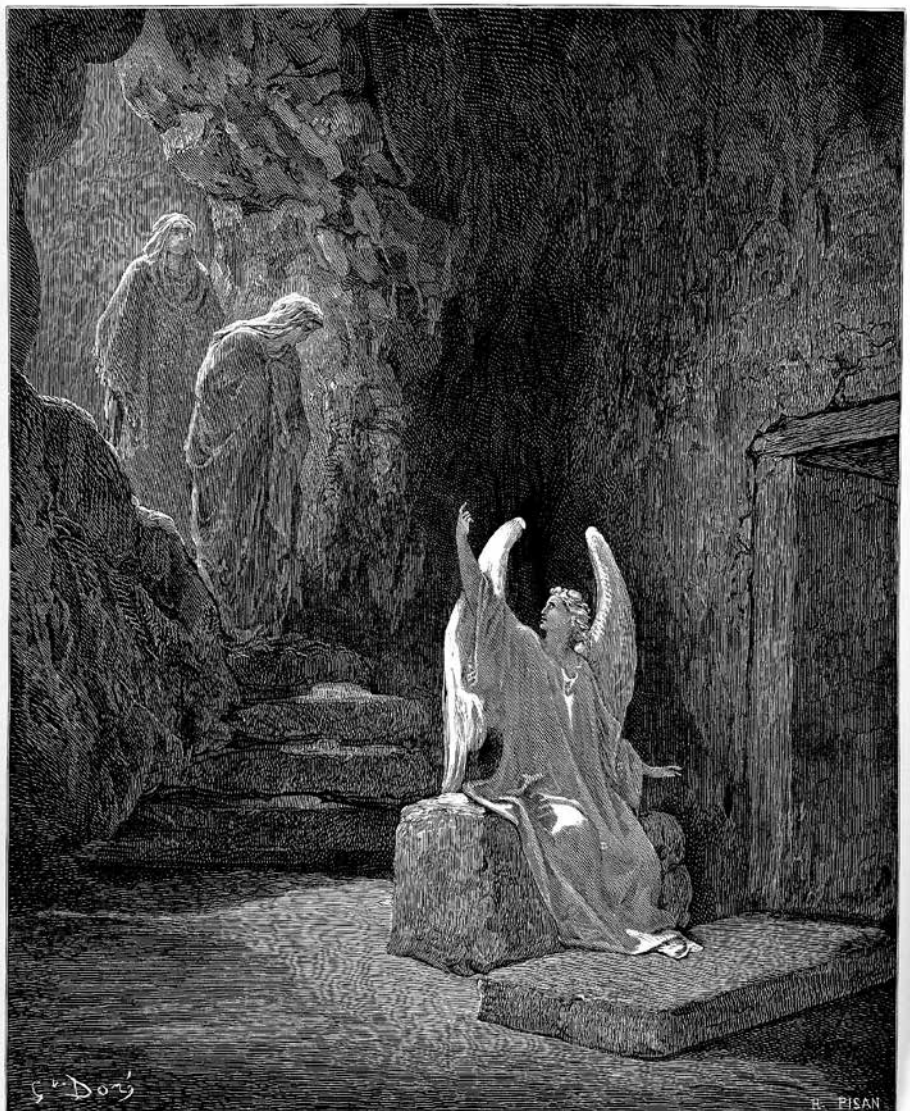
kastade ut nätet, och nu orkade de inte längre dra upp det för all fisken.

Han visade sig också för mer än femhundra bröder på samma gång. När Tomas fick se och känna märkena efter spikarna på Jesus slutade också Tomas att tvivla.

Jesus öppnade lärjungarnas ögon så att de förstod Skrifterna och allt som var förutsagt om honom. Han påminde dem om sitt löfte om den helige Ande.

Anders Nordberg

"The Resurrection" by Gustave Doré



Maria från Magdala och Maria, Klopas hustru, på väg för att se den tomma graven.

Påsk i Jerusalem

Mitt namn är Daniel och jag är av judisk härkomst. Jag är bosatt i staden Tarsos i Kilikien, där jag bedriver handel, men just nu befinner jag mig i Jerusalem dit jag har rest för att fira påskhögtiden liksom mängder av andra judar från den så kallade diasporan d v s judar boende utanför Palestina.

Jag kom till Jerusalem några dagar innan påsk och då jag en dag besökte templet lade jag märke till en märklig man, som ständigt var omgiven av en skara människor som lyssnade till honom. Jag frågade en förbipasserande vem han var och fick reda på att det var Jesus från Nasaret, som av många ansågs vara en stor profet som gjorde under och botade sjuka. För några dagarsedan hade han anlänt till Jerusalem ridande på en åsna och folk hade jublat och hyllat honom. Sedan hade han väckt stor uppståndelse när han hade kört ut alla dem som väx-lade pengar och som sålde ur templet. Nu ägnade han sin tid åt att undervisa sina lärjungar samt en hel del andra åhörare, mestadels i form av liknelser.

Jag smög mig närmare och blev bland annat vittne till hur överstepräster och de skriftlärde försökte snärja honom med försåtliga frågor och hur han anklagade fariséerna och de skriftlärde för sken-helighet. Jag började förstå att han inte kunde vara speciellt populär i de kret-sarna. Jag blev helt fascinerad över hans sätt att undervisa och greps verkligen av hans förkunnelse.

Men att överstepräster skulle gå så långt i sitt hat, som jag nu erfarit, så att de lät gripa honom och att han anklagades genom korsfästning som en simpel för-brytare, hade jag inte då kunnat ana. Nu, sedan påskan är över, har jag på ryktes-vägen hört att hans lärjungar, i rädsla för judarna, har låst in sig på övre våningen

i ett hus på Sionberget och jag tänker nu söka upp dem för att uttrycka mitt beklagande.

Det är inte lätt att ta sig fram på Jeru-salems gator i folkträngslen på grund av alla tillresanden, men efter visst letande hittar jag fram. Jag finner en låst dörr en trappa upp i huset och efter viss övertal-ning blir jag insläppt.

Där inne i ett stort rum möts jag av en samling skräckslagna och chockade människor. Det är elva av Jesu lärjungar och några till, bland dem Jesu mor Ma-ria, hans bror Jacob och Maria Magdala. De har sökt sig hit av rädsla att judarna skall gripa även dem på grund av deras nära bekantskap med Jesus.

En av dem, som visst heter Petrus, vandrar fram och tillbaka, strykande sitt yviga skägg, muttrande för sig själv, och är tydligen plågad av fruktansvärda sam-vetsförefrånelser. Man berättar att han hade på kvällen efter det Jesus att gri-pits av rädsla förnekat sin mästare. Jesus hade förutsagt att innan tuppen skulle gala skulle han tre gånger ha förnekat honom. Till Petrus förtvivlan fick Jesus rätt, då han i panik nekade till att känna Jesus. Nu rycker han till varje gång han hör en tupp gala. Det är nästan så jag får medlidande med honom. Jag undrar vad jag själv skulle ha gjort i hans situation.

I ett hörn sitter en tårögd Johannes och försöker trösta mor Maria. Jesus hade, från korset, gett honom uppdraget att ta hand om henne. Han hade, liksom Maria, varit med på Golgata och han kan nu inte glömma synen av Jesu sargade kropp. Bredvid dem sitter Maria Magdala och snyftar.

De övriga sitter eller står i grupper och pratar med varandra. Alla är dystra och plågas liksom Petrus av dåligt samvete. De hade flytt, hals över huvud, då solda-terna grep Jesus i Getsemane. Vad ska de nu ta sig till. Mannen, som de satte så stor tilltro till är borta. Avrättad som en

förbrytare. Inte ens en grav hade de att gå till. Maria Magdala har ju rapporterat att graven är tom men det är säkert romarna eller överstepräster som smugglat un-dan den. Alla verkar vara överens om att det enda som nu återstår är att försöka smita iväg från Jerusalem och återvända till vardagslivet och om möjligt glömma vad som varit.

Men nu får jag vara med om något märkligt. Plötsligt står Jesus mitt ibland dem Han kommer rakt igenom den stängda och låsta dörren.

"Frid åt er alla" hälsar han enligt gam-mal judisk sed. Sedan visar han dem sina sår i händerna och i sidan för att identi-fiera sig.

En glad förvirring uppstår i rummet. Jesus har återvänt från döden Han är till-baka hos dem. Och med sin hälsning vi-sar han att allt det gamla är förlåtet. Man ser hur alla skiner upp och andas lättare.

Så hör jag hur Jesus talar på nytt till de församlade: "Frid åt er alla. Som Fadern har sänt mig, sänder jag er". De blir all utnämnda till sändebud. Och så andas han på dem och säger: "Tag emot helig Ande". Jag erinrar mig då att Gud i be-gynnelsen gav liv åt den första männis-kan genom att blåsa genom hennes näs-borror. Så visar Jesus att ett nytt liv nu börjar för dem. De skall föra hans verk vidare, sprida hans kärleksbudskap och fullfölja det som han inte hunnit med. Hans förtroende för dem är orubbat.

Allt detta som jag upplevde i Templet då jag lyssnade på Jesus och det som jag idag har upplevt i det slutna rummet i hu-set på Sionberget har gripit mig så hårt att jag beslutar mig för att inte återvända till Tarsos utan ansluta mig till skaran av lärjungar de vill ha mig med.

*En Annandagsfantasi
Rolf Beck
Täby*



MATRÄTTEN
– FÖR ALLAS RÄTT TILL MAT

SMS: A KO
TILL 72 905
& GE 100 KR

Svenska kyrkan
INTERNATIONELLT ARBETE
med om av
actalliance

FAMILJENYTT

TILL MINNE

LENNART LISSHULT

Lennart Lisshult har lämnat oss i sorg och saknad

Han var en trogen och aktiv medlem i Åhls Lekmannakår och ställde alltid med glädje upp, när vi hade våra aktiviteter. I styrelsen har han suttit som ledamot i flera år och var det fortfarande vid sin bortgång i december 2016. Han var även en tid revisor för Västerås stifts lekmanaförbund.

Han har också varit ledamot i kyrkorådet och under en period vice ordförande och sedan ordförande. Han var kyrkvärd under några år.

Lennart var född i Åhl, utbildade sig till musiker och verkade i Säffle, där han bodde under många år. Sedan han blivit änkeman flyttade han efter en tid år tillbaka till Åhl, där han fortsatte sitt musikliv och kom att vara med i fem olika orkesterföreningar där han spelade fiol och cello. Dessutom var han fiolspelman i Åhls spelmannslag.

Han hade mycket god fysisk kondition. Han hade sin sista bostad ca 3 km från centrala Insjön och han promenerade vart han än skulle, inte bara inom Insjön utan också Leksand och andra orter en bra bit bort. Om somrarna och höstarna gav han sig långt ut i skogen för bär- och svamplockning och kom hem med rikliga skördar.

Lennart blev 84 år gammal. Han sörjs av släkt och många vänner.

Må han vila i frid.

*Gunilla Kimura,
ordförande i Åhls lekmannakår*



LEKMANNAKÅREN KYRKANS VÄNNER I NORRKÖPING firar 70-årsjubileum

Söndagen den 2 april kl 10.00 – ca 14.30

Kl. 10.00 Högmässa i Östra Eneby kyrka med Margareta Hagberg.
Sångsolist Jan Henriksson, Södra Vi

Efter mässan fortsättning i församlingshemmet:

Lunch (60 kr): Anmälan senast 24 mars,
telefon till församlingsexpeditionen 011-24 12 00.

Kl. 12.30 Biskop Martin Modéus talar kring ämnet
”Delaktighet och engagemang”.

Sång och musik: ”Kom-o-sjung”-kören från Svärtinge under ledning
av Annika Widerstedt.

Övriga frågor till ordförande Pia Ragnar 070-716 58 07.

forts. från s. 32

härthet möts hos Gud. För Honom är det ingen motsättning dem emellan. Gud är inte ”helig men barmhärtig” utan helig OCH barmhärtig.

Tänk om kyskheten skulle kunna bli ett sätt att leva, mitt sätt att leva? Mitt sätt att överlåta domen till Gud, mitt sätt att mitt bland alla gåvor påminna mig Givaren? Ja, varför inte? Guds skapelse hade behövt mer kyskhets, hade behövt fler som avstod, inte för att de var tvungna utan frivilligt, medvetna om vilket under det är att Gud gett oss den vackra naturen. Kyskheten skulle göra oss till bättre förvaltare av Guds gåvor.

Kyskheten skulle också få oss att vara mer varsamma i umgänget med varandra. Jag tänker inte minst på alla unga som uppmuntras att experimentera sexuellt, för att skaffa sig erfarenheter – de hade behövt någon som berättade för dem om kyskheten, om konsten att avstå frivilligt. Inte för att njutningen är oväsentlig utan för att njutningen blir större när vi först väntat och längtat. Sällan smakar väl maten så bra som när man varit ute i skogen länge. Jämför det med ett konstant smååtande före maten – så har vi i ett nötskal den enda sexualmoral som många unga möter idag.

Psalmisten levde i en kultur där längtan efter Messias hade politiska övertoner. Så var det fortfarande i Judéen, många år senare, vid vår tideräknings början. Längtan efter att Gud skulle gripa in, precis så som författaren till psalm 74 uttrycker det, var stark och het. Många såg framför sig en politisk gestalt, som skulle driva ut ockupationsmakten.

Gud svarar på denna längtan och sänder Jesus. Jesus som visar att Guds seger inte kommer till stånd på mänskligt vis, genom fysisk makt och kraft. Jesus personifierar kyskheten, en helt annan sorts kraft. Det kan vara en tröst att tänka på i dessa tider när många talar så mycket och så högt och man kan känna sig förvirrad kring vem man ska lyssna på och huruvida man ska ge sig in i striden.

*Jesus från Nasaret går här fram
än som i gången tid.*

*Löser ur vanmakt, ur synd och skam
ger oss sin kraft och frid:
himmelriket är nära! (SvPs 39:1)*

*Anna Sophia Bonde
präst och bibellärare,
Helsjöns folkhögskola*

Om kyskhets i de starka känslornas tid



Anna Sophia Bonde
präst och bibellärare,
Helsjöns folkhögskola

Herre, tänk på hur fienden smädar och hur ett folk av dårar föraktar ditt namn. Lämna inte åt vildjuren den som prisar dig, glöm inte dina hjälplösa för alltid! Kom ihåg ditt förbund! Landets mörka hörn är våldets boningar. Låt inte de hjälplösa gå besvikna bort, låt de förtryckta och fattiga prisa ditt namn! Grip in, o Gud, hävda din rätt, tänk på hur du ständigt smädas av dårar! Glöm inte ropen från dina fiender, dina ovänners larm som ständigt hörs! (Ps 74:18-23)

Psalmisten vädjar liksom dubbelt till Gud. Både för sin egen skull – han verkar övertygad om att han befinner sig bland ”de goda”, de som får lida oförskyllt. Och för Guds egen skull: *Gud, hävda din rätt!*

När man själv har det tufft och inte känner sig det minsta from är psaltarpsalmerna balsam, de tröstar. Man kan gå in i alla de starka känslorna och identifiera sig. Man anar att man inte behöver skämmas för vad man känner men man får också hjälp att rikta dessa starka känslor åt rätt håll.

Kanske kan läsningen av psaltarpsalmerna, t ex Ps 74 ovan, hjälpa oss att navigera bland alla de starka känslor som är i svang just nu – i världen och kanske också i vårt eget hjärta?

I många psaltarpsalmer vädjar författaren till Gud att Han ska gripa in. Sångförfattaren tycker sig ha väntat länge nu. Nu är det tid för action! Han undrar hur hemskt det ska bli i världen innan Gud griper in. Psalmisten är, kan man säga,

en motpol till Kain. Kain är, också han, uppfylld en massa starka känslor, men han känner inte till bönen. Istället låter han känslorna styra, dödar sin bror när det egentligen är Gud han är arg på. I psaltarpsalmerna riktas människans vrede och frustration till Gud. Vi kan kanske ibland tycka att det är väl argsinta böner, så starka känslor att vi värjer oss. Kan man verkligen säga så till Gud? Bibelns svar är uppenbarligen ”ja”.

Psalmisten tillåter sig att uttrycka sina känslor, han sopar dem inte under mattan och tänker att han ”borde vara snäll”. Han verkar överhuvudtaget inte vara en särskilt fromsint person, inte finkänslig, inte verserad. Han häver ur sig både det ena och det andra. Men det som skiljer honom från många i vår tid som talar högt, till synes utan urskillning, är att han vänder sig till rätt instans. Han skriver inte en massa elaka saker på Facebook, som han tycker att han bara måste få ur sig. Han går med sitt mörker och sin oro över världen till Honom som är den ende som kan döma rättvist, eftersom Han ser och vet allt.

Det finns i detta förhållningssätt något klokt som dock inte verkar stå särskilt högt i vår tid (eller kanske i någon tid?) och som jag skulle vilja kalla kyskhets. Det är ett gammalt ord som vi inte använder så ofta. Tyvärr, för konsten att avstå frivilligt, som är vad ”kyskhets” betyder, är något som vår tid innerligt skulle behöva. Psalmisten är kysk på det sättet att han avstår från domen, han

lämnar den till Gud. Han identifierar sig med de fattiga och förfördelade, de som lider utan orsak, men han låter bli att ta saken i egna händer. Han litar på att Gud ska komma till hans hjälp. Han finner det meningsfullt att, bokstavligen, ropa till Gud. Det händer att jag själv sjunger ”Ropa till Gud”, lovsången alltså, men – handen på hjärtat – hur ofta ropar jag verkligen, på riktigt, ur mitt hjärtas nöd? Jag har en bestämd känsla av att Gud skulle bli – ja, faktiskt – glad om jag vågade komma inför Honom också med fula och skrikiga böner, om de är ärliga och inte bara, som så ofta, ge Honom det i mig som är försiktigt och väluppfostrat. Psalmisten lär mig att uttrycka mina känslor, sådana de nu är, i rätt sammanhang. I umgänget med psaltarpsalmerna övar jag mig både att säga som det är och att överlämna domen, alla åsikter, all frustration över att världen ser ut som den gör. Jag lär mig vad bön är. Jag lär mig om kyskhets, att avstå frivilligt. Inte för att det inte skulle vara rätt att vredgas över allt som blivit snett. Jag ska inte tro att detta att avstå frivilligt gör mig till en människa som med upphöjt lugn går genom livet, som de stoiska filosoferna i antiken (och för den delen även buddhistiska filosofer), med målet att aldrig bli upprörd. Nej, kyskhetsen låter mig ta mitt samvete på allvar, helt och fullt, men hindrar mig från att tro att det är *min* kamp. I bönen lär jag mig att helighet och barm-